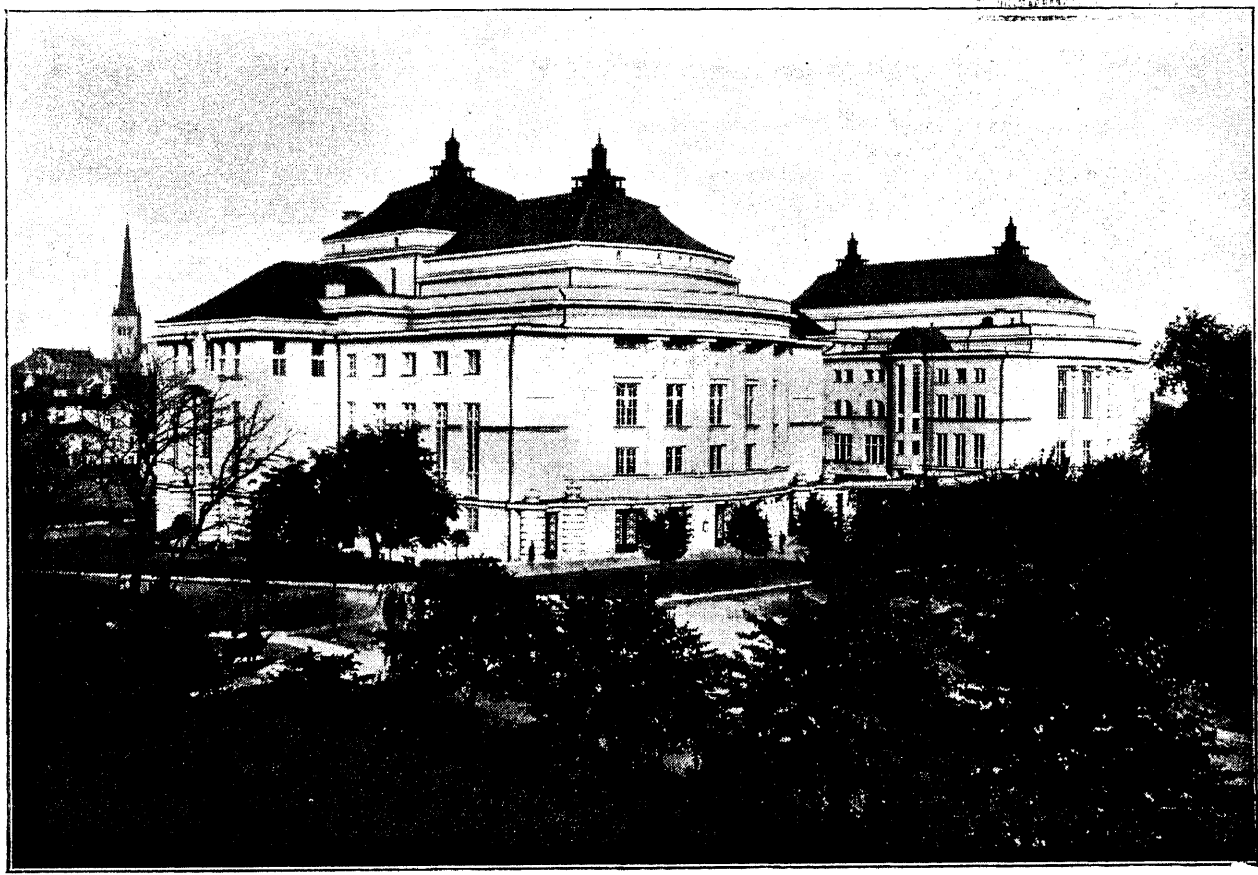

Muusikaaleht

7325

„ESTONIA” TEATRIHOONE

Nr. 11 November 1935

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.

Einer, Helmi, ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, „Estonia“ teatri-maja, tel. 460-37.

Franz, Erika, pianist, Kopli tn. 26—3, telef. 453-57.

Kapp-Ruckteschel'i muusikakool, klaver, laul, viiul, cello, Vene tn. 16—6.

Koch, Thekla, klaverisolist, saade, tunnid, Rohu tn. 11—21.

Laan, Herbert, viiulikunstnik, Tatari tn. nr. 21-a—15.

Lamp, Karl, cellokunstnik, tunnid, Ratas-kaevu tn. 20—3.

Mohrfeldt-Viitol, H., konservatooriumi van. klaveriõpetaja, V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.

Redlich, Arvid, klaverisolist, saatja, tunnid, S. Karja 9—2-a.

Tamm, Aino, Tallinna konservatooriumi lauluõpetaja, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

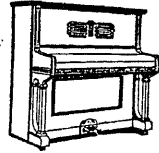
Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7,

Toomingas, Vold., muusikaõpetaja, koorijuht, Paldiski mnt. 42-b—6.

Vaks, Julius, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

Järv, Ida, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Nõmme-Hiiu, Kõie tn. 12/33, tel. 522-72.

**Klaveritööstus
K. SAAR**

S. Juhkentali 10-a.
Telefon 457-01.

Soovitab otse töökojast **PIANIINOSID,**

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitusel muusikatundjailt.

Tutvuge

„Lauljate Liidu muusikakirjanduse hinnakirjaga“ — oktoober 1935!

Tellige! — Tasuta!

MUUSIKALEHT

1935. XII AASTAKÄIK
TELLIMISHIND:

<i>E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas</i>	<i>Kr. 2.—</i>
<i>Teistele</i>	<i>„ 2.25</i>
<i>Välismaale</i>	<i>„ 4.50</i>
<i>E. Lauljate Liidu liikmeile poolaastas</i>	<i>Kr. 1.—</i>
<i>Teistele</i>	<i>„ 1.15</i>
<i>Välismaale</i>	<i>„ 2.30</i>

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VASTU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI T. 7. TELEFON. 431-82

SISUKORD:

Milline peaks olema algkooli õpilasorkester. — A. Kasemets.
Hääle tervishoiust. — A. Rammul.
Meie helilooming vajab propagandat. — E. L.
Ch. C. Saint-Saëns'i elu ja looming. — J. Aavik.
„Estonia“ ja „Vanemuise“ juubeliks. — V. L.
E. Raatma 25 a. koorijuh. T. Vettik.
J. Galia 60-aastane.
A. Vedro 45-aastane.
Meie puhkpillikoore praegusest olustikust. — V. Jakobson.
Muusikaline huvimatk välismaile. Hõimupäev lauluhelidega.
Uut noodikirjand. meeskooridele.
Algkooli VI kl. sünduslikust lauluvarast ja poiste laulust. — E. Mesiäinen.
Ooper ja kontserdid.
L. L. Puhkpillimuusika Sektsiooni esinduskoja koosolek.
Meeskooride nurk.

muusikaleht

Milline peaks olema algkooli õpilasorkester

A. Kasemets

Meie koolide ametlik õppekava näeb laste muusikakasvatustööna vahendina ette vaid laulutunde, kuna pillimuusikat ametlikus korras üldse ei õpetata, küll aga lubatakse seda teha kooli ülalpidajail eraviisil ja -kulul. Seda võimalust on kasutanud paljudki koolide ülalpidajad, korraldades oma õpilastele ka pillimängu õpetust vähemas või suuremas ulatuses.

Esihoones on seda tehtud muidugi keskkoolides, tänu millele peagu kõigis omavalitsuslikes keskkoolides, samuti ka erakeskkoolides ja gümnaasiumides tegutsevad juba aastaid kas keel- või puhkpillide orkestrid, mõnes isegi mõlemad. Mitmed neist on töötanud sedavõrd edukalt, et säält läbikäinud õpilasist on saanud hiljem tublid elukutselised pillimängijad, kes teenivad omale ülalpidamist orkestrimuusikutena.

Keskkoolide kõrval on mõned omavalitsused hakanud viimastel aastatel hoolitsema ka pillimuusika arendamise eest algkoolides, tänu millele õige paljudes algkoolides on juba kutsutud ellu õpilasorkestrid, mille ülalpidamise kulud kannab vastav omavalitsus kui kooli ülalpidaja.

Muidugi pole õpilasorkestri ellukutsumine algkoolis kaugeltki nii kerge kui keskkoolis. On ju algkooli õpilaspere selleks liiga noor, et olla võimeline ilmutama siin juba ei tea kui suurt suutelisust. Ent ega kooliorkestrite ülesanne ei seisagi selles, et teha kohe suurt ja kõrget kunsti, vaid nende otseseks mõtteks on ikkagi vaid kasvatada noori mõistma ja hindama muusika sügavat ilu, õpetada neid ka ise

aktiivselt tegutsema sel alal ja juhtida neid niiviisi muusika iluallikatele lähemale. Ja seda ülesannet suudavad täita ka pisukesed algajate õpilasorkestrid, kui vaid need on rajatud õigetele alustele ning kui nende tööd juhitakse asjatundlikult ja eluliste põhimõtete järele.

Arvestades algkooli õpilaste vanadust ning sellele vastavat füüsilist ja vaimset arenemist, pole võimalik algkoolides koostada suuri sümfoonia- või puhkorkestreid tavalise koosseisuga. Suurte puhkpillide mängimiseks on algkooliealiste laste kopsud ja huuled enamikus veel liiga nõrgad ja vähese vastupidavusega. Ka nõuab nende puhumine ja mängutehnika pikemaajalist harjutamist, kui et seda võiks teostada algkoolides. Sümfooniaorkestri kandvama pillirühma — vibupillide — (viulite, altide, cellode ja kontrabasside) vähegi korralik mängimine on veelgi raskem ja nõuab hoolsat, süstemaatilist ja kestvart harjutamist, mida algkooliealiste lastega nagu ei sõandata võtta ette. Seepärast on olnud vibupilli- (viuli-) orkestrite asutamisega algkoolides väga tagasihoidlik ja on püütud moodustada orkestreid vaid sellistest instrumentidest, mille käsitamine ja õppimine on lastel teostatav vähema jõu- ning ajakuluga kui vibupillide oma.

Õleti on kooliorkestrite koosseisu ja ilme kujundamine olnud seni iga üksiku muusikaõpetaja-orkestrijuhi isikliku maitse ja arusaamise ajaks, mispärast siin on käidud väga lahkuminevaid radu. Ühed on rajanud oma kooliorkestri päämiselt vibu-

pillidele, teised mandoliinidele ja gitarri-
dele, kolmandad balalaikadele jne., kuna
mõnel pool on asunud konstrueerima ja
propageerima koguni erilisi lastepille —
vilespille, klapikuid, savipille jne. Tihti-
pääle kasutatakse aga kõiki ülalnimetatud
pilliliike segatult, kusjuures neile lisa-
takse tavaliselt juure mitmesuguseid löök-
pille.

Käesolevate ridade kirjutajal on olnud
võimalusi tutvuneda ümarguselt 30 alg-
kooli orkestriga Tallinnas ja provintsis,
kus mängijate arv on kõikunud 10—60
vahel, püüdes sagedamini 20—30 ümber.
Nende orkestritega tutvunemisel nähtus,
et orkestrite moodustamiseks algkoolides
kasutatakse kõige sagedamini mandoliine
ja gitarre (vene koolides balalaikasid),
millele orkestriefekti suurendamiseks li-
sanduvad mitmesugused löökpillid.

Alles teises järjekorras tulevad kasuta-
misele viiulid, ja sedagi sagedasti vaid
koos mandoliinidega, kusjuures muud vibu-
pillid (alt, cello, kontrabass) puuduvad
peagu täiesti. Samuti puuduvad ka tavalis-
ed puhkpillid, mille asemele mõnes orkest-
ris on astunud vilespillid, klapikud ja savi-
pillid (okariinid). Mõnel pool on asutatud
koguni iseseisvad vile-, klapats- või savi-
pilli orkestreid (R. Päts Tallinnas, H. Meri
Pärnus). Veel kirjum on pilt üksikute
pillirühmade tasakaalu seisukohast. Üksi-
kuis orkestrites on need kaunis komplekt-
sed, — esimeste hääle kõrval on olemas
küllaldaselt ka alt-, tenor- ja bass-pille,
nii et orkester kõlab ka harmooniliselt kül-
lalt kompaktne ja täieline, teistes on aga
madalamad hääled esitatud väga nõrgalt
ja juhuslikult ning harmoonilist ülesan-
net täidab päämiselt vaid klaver. Ei puudu
ka liialdused löökpillidega, milledega efek-
titsemine ei jää alati tasakaalu üldise an-
samblil kõlalise kandvusega.

Vastavalt tugevasti erinevale koossei-
sule on ka üksikute orkestrite kunstiline
kogumõju vägagi mitmesugune. Samal
ajal, kui üksikud ühtlasemalt ja täieliku-
malt komplekteeritud orkestrid jätavad
päril hää ja tüseda mulje, jäävad teised
kahvatuiks ja ilmetuiks. Muidugi on
siin õige palju ka juhataja-õpetaja isikust

ning ta muusikalisest suutelisusest, kuna
tüse õpetaja ja juht võib saavutada ka nõr-
gema koosseisuga paremaid kunstilisi tule-
musi, kui nõrk õpetaja-juhataja hää mater-
jaliga.

Kõige kindlamini kõlavad orkestrid,
mille kandvama osa moodustavad mando-
liinid. (Venelaste juures balalaikad). See
on ka arusaadav, sest mandoliini (resp.
balalaika) kui täpse helijaotusega (püga-
latega) varustatud pilli mängimine on teh-
niliselt võrdlemisi kergesti õpitav. Kuid
päril vastuvõetavalt tulevad oma ülesan-
dega toime ka orkestrid, milles on juhtival
kohal viiulid. See näitab veenvalt, et ka
viulimängu kätteõpetamine küllaldaselt
rahuldava käsitamiseni pole algkoolis su-
gugi võimatu, kui vaid õpetaja ise on sel-
les vajaliselt asjatundja. Algekooli õpilas-
tele ei käi üle jõu ka gitarri mängimine,
kuigi väiksemate laste sõrmed on lühikesed
laiemate akordide võtmiseks.

Nagu üteldust nähtub, valitseb algkooli
orkestrite kujundamises ja töös väga suur
erinevus, ja seda päämiselt just seepärast,
et see on jäetud seni vaid iga kooli muusi-
kaõpetaja maitse ja suutelisuse asjaks.

Kuna pillimängu harrastamise ideeliseks
põhjaks algkoolides võib olla ikkagi
vaid muusikakasvatulik külg,
millel ei tohi puududa elulised alu-
sed, siis pole algkooli orkestrite koosseisu
probleem sugugi kõrvalise tähtsusega kü-
simuseks, mida võiks otsustada ja lahend-
dada iga algkooli muusikaõpetaja üksikult
oma maitse, arusaamise, suutelisuse ja
sageli ka vaid kasutada olevate abinõude
seisukohast, vaid siin tuleks asjaomaste
inimeste ühiste põhjalike kaalutluste ja
arutluste alusel leida ja määrata kindlaks
algkooli orkestrite n. n. standart-koosseis,
milline peaks olema ühesuguselt eluline nii
teostamise võimaluste kui ka praktilise
kasulikkuse suhtes. Selline standart-koos-
seis oleks siis igale orkestrile nii-ütelda
põhjaks või südameks, mida võiks olude
kohaselt täiendada raskemini käsitatavate
instrumentidega, kui õpilaste hulgas juh-
tub leiduma nende mängijaid või suutelisi
nende mängimist küllaldaselt hästi ja kii-
rest õppima (trompet, klarnet, flööt jne.).

Tallinna koolide muusikaõpetajad ja orkestrijuhid kaalusid kevadel ühiselt seda küsimust igakülgsest ja väljudes seisukohast, et pillimuusika arendamine koolides peab toetuma ainuüksi muusikakasvatustlikele printsiipidele ja olema sääluures ka täiesti eluline, algkooli orkestrite suhtes asusid järgmistele seisukohtadele:

1. Üldise muusikalise kasvatuses süvendamise huvides tuleb igati soodustada ja toetada pillimuusika õpetamist algkoolides.

2. Kooliorkestri standard-kujuks tuleb pidada vibupillidest koostatud ja vajaliste lisapillidega täiendatud orkestrit. Viuli ja teiste vibupillide õpetamine ning õppimine nõuab küll teistest hoopis üksikasjalisemat ja hoolsamat tööd, kuid selle töö elulised tulemused tasuvad nähtud vaeva mitmevõrdselt. Viulite kõrval tuleks orkestri koosseisu tingimata tõmmata ka cellot ja vähemalt üks kontrabass. Suurema kasvuga õpilastele (ja neid leidub igas koolis) ei tee kontrabassi mängimine ülesaamatuid raskusi. Cello on aga iseenesest sedavõrd väärtuslik ja sümpaatne pill, et selle propageerimist kooliorkestrite kaudu tuleb pidada kõigiti soovitavaks. Võimata pole ka üksikuté puhkpillide, nagu trompeti, klarneti, flöödi jt. tarvitusele võtmine õpilasorkestreis, eriti suuremais algkoolides, kus tervete ja tugevate poiste valik suurem. See annaks orkestrile juure palju värvi ja aitaks ühtlasi levitada ka puhkpillide mängimise oskust algkooli õpilaste kaudu.

3. Ainult siis, kui orkestri komplekteerimine üksi vibupillidest on võimata (vähe- mais koolides ja säääl, kus õpetaja ise ei valitse küllaldaselt neid pille), võib viuleid täiendada või isegi asendada mängutehnilliselt märksa kergemini käsitatavate mandoliinidega ja mandooladega. Kuid siin, nagu iga teisegi orkestri juures, peaks olema tingimuseks, et esimesi häält kannaks küllaldane arv madalamaid pille (alte, tenoreid, basse) samast perekonnast. Siis saavutatakse vajaline tasakaal harmoonias ja ühtlus kõlailmes. Ka gitarride kasutamist harmoonia andmiseks pole põhjust otsekohe hüljata, kuigi täiesti erineva män-

gimisviisi ja järelikult ka kõla poolest ta sobib vähe eelmistega, eriti viuliga. Bala- laika, kui puht-vene pill peaks jääma eesti koolide orkestritest täiesti välja.

4. Klaveri ja harmooniumi kasutamine harmoonia tihendamiseks on igal juhul täiesti soovitatav.

5. Löökpillid nii häälestatud (ksülofoon, metallofoon, kellad jne.) kui ka häälesta- matud (triangel, trummid, taldrekud, tam- buriin, kuljused jne.), lisavad orkestrile rohkesti kõlavärvi ja puht-orkestrilisi efekte, mispärast need peavad olema obli- gatoorseks täienduseks igale orkestrile. Kuid nende kasutamises ei tohi muidugi sattuda liialdustesse.

6. Mis puutub vilespillidesse, savipilli- desse (okariinidesse), klapikutesse ja teis- tesse sellistesse primitiivse ehitusega puhk- pillidesse, mida viimasel aastail on haka- tud mõnel pool tuliselt propageerima kui sobivamaid instrumente lasteorkestrite moodustamiseks, siis meie arvates ei olla siin mitte täiesti õigel teel. Vilespillid on küll võrdlemisi kerged puhuda ja lihtsad käsitada, kuid nende toon on täiesti ilmetu ja värvitu ning dünaamiliselt paindumatu, kui et neist koostatud orkester suudaks pakkuda vähegi nimetamisväärset muusi- kalist mõjuvust. Vilespillide kõla on seda- võrd tuim, et isegi 60-liikmelise orkest- rina, nagu see olemas ühes Tallinna alg- koolis, jääb see kahvatuks teiste pillide kõrval. Kuivõrd elulisem ja muusika- kasvatuslikult tulusam oleks sellise suure keelpillide orkestri loomine ja arendamine koolis, kus hulgaline õpitaspere pakub sel- leks rohket ja hääd materjali valikut!

Ka puudub vilespilli eluline tähtsus laste tuleviku suhtes. Algkoolist lahkunud, ei mängi nad seda „lastepilli“ enam, ja nii osutub tehtud töö asjatuks. Samuti ei saa nad vilespilli mänguoskust kasutada kesk- koolis, kui nad säääl jätkavad edasiõppi- mist, sest keskkooli orkestrites vilespillid ei ole tarvilusel.

Erandina võiks üksikud vilespillid tulla kasutamisele vaid keelpilliorkestris flöö- tide ja klarnetite asendajatena, ja sedagi ülalüldeldud põhjustel vaid hädaabinõuna.

Mis puutub okariinidesse, siis need primitiivsed savipillid on veelgi vähem kõlvulised tõsise muusikalise kasvatustöö tegevuseks. Esiteks on nende ulatus väga piiratud (ainult 1—2 tooni üle oktaavi!) ning teiseks omab nende nõrk ja mage toon hoopis vähe iseloomulist orkestri jaoks. Mis aga kõige olulisem — nende intonatsioon on väga harva täiesti puhas. Laste kuulmise arendamise seisukohast on sel puudusel aga oluline tähtsus. Seepärast ei saa ka neid primitiivseid „lastepille“ võtta tõsiste instrumentidena, milledele võiks või maksaks rajada laste muusikalist kasvatust algkoolides.

Paremad eelmistest pole ka n. n. klapi- kuld ja teised samasugused laste jaoks eriti konstrueeritud primitiivsed „instrumendid“, mispärast ka nende propageerimist ei saa pooldada.

Aseinena ja hädaabinõuna võiks viilepillid, okariinid, klapi- kuld ja teised sellised „lastepillid“ äärmisel korral arvesse tulla vaid väikestes 4-klassilistes algkoolides, kus pillimuusika arendamine normaalsete

instrumentidega laste vähesuse ja nooruse tõttu on võimatu. On ju lõpuks ehk siiski parem, et lapsed tutvuvad pillimuusikaga primitiivsete klapi- kuldte ja teiste lastepillide kaudu, kui et nad jäävad sellest sootuks ilma. Suuremates 6-klassilistes algkoolides, kus lapsed õpivad tavali- selt 14—15 aastani ja tihti ei puudu isegi 16—17-aastased, pole aga küll mingit mõtet jannata primitiivsete viile- või savi- pillidega, milledega lastel pole pärast kooli midagi hakata pääle, ega milledega ei saa ka koolis teha korralikku muusikat. Selle asemel tuleks neis rajada pillimuusika õpe- tamine algusest pääle tõelistele muusika- instrumentidele, millel on eluline väärtus lastele nii kooliajal kui ka pärast seda, kas keskkoolis edasi õppides või ellu astudes. See on küll märksa raskem, kuid tule- muste väärtus tasub selle mitmekordselt.

Tänapäeva kasvatustöö koolides on raja- tud elulisusele ja loomulikkusele. Ka muu- sikaline kasvatust peab käima sama rada ja toetuma samadele alustele, — ka muusi- kaline kasvatustöö peab olema eluline.

Hääle tervishoiust

Prof. A. Rammul

Järg.

Häält kahjustavad häired ja haigused ning nendest hoidumine.

Hääle tervishoid seisab päämiselt selles, et välditakse kõiki häält kahjustavaid mõjureid. Alati on parem ja kergem haigustest ja häiretest hoiduda, kui neid ravida. Edukaks tegevuseks pead tundma kahjustavaid mõjureid ja nende põhjusi.

a) Häired ja haigused. Igasugused muutused ülemistes ja alumistes hingamisteedes võivad olla hääleväsimuse põhjusteks. Kopsude laienevust vähendavad kopsu puhutus ja pärast rinnakelmepõletikku tekkinud muutused. Kõri- katarri puhul on häälepaelat paksenenud ja tarvitavad võnkuma hakkamiseks roh- kem energiat. Häälepaelte liigsel tarvi- tamisel tekib sageli neis verepakitsus ja veresoonte laienemine. Eriliste haigus- tunnusteta võib veresoonte laienemist lei- da ka vanemal lauljal. Mõnikord võivad laienenud veresooned ka lõhkeda. Võrd-

lemisi haruldane nähe on keelenäärmete paistetust (turse). Eriti takistavaks osu- tub see kõrgete toonide laulmisel. Toon on surutud ja tume. Osaliseks takistu- seks laulmisel on ka kurgumandlite turse ja suurenemine.

Ninalimanaha paistetust takistab vaba ninahingamist ja -resonantsi ning on sa- gedamaks hääleväsimuse põhjuseks. Äge nohu osutub seda takistavamaks, mida kõrgem on laulja loomulik hääle. Nohu vaadeldakse viimasel ajal kui nakkushai- gust. Lihtsamaks raviks on higistamine. Igasugu teisi ravivahendeid — kreeme, pulbreid jne. ei tohi tarvitada ilma arsti korralduseta ja juhatuseta. Samuti kuu- lub arsti võimkonda teiste nina resonantsi takistavate häirete ja haiguste ravi, nagu ninavaheseina kõverdused, polüübid jne.

Kopsu seisukorra kohta selguse saa- miseks tuleb pöörduda kopsuhaiguste eri- arsti poole.

b) **Hääleväsimus.** Väsimuse korral on mingi töö teostamiseks tarvis suuremat tahtepingutust kui normaalses olukorras ja saavutused on halvemad harilikest. Esimeseks subjektiivseks hääleväsimuse tundemärgiks on kerge norutunne; laulja „tunneb, et ta laulab“, kuna ta enamini laulis, ilma et ta seda oleks „märganud, tunnud“. Hiljem võib see norutunne areneda väsinud lihaste valutundeks. Tihti tunneb laulja pinget kaelas. Esimesteks objektiivseteks hääleväsimuse tunnusteks on: 1) detoneerimine ja 2) tooni kare kõrvalkõla. Detoneerimine*)

üleminekutoonides ja piaanose. Väga selgesti tuleb see ilmsiks nn. paistoonides, s. t. hääle paisutamises vaiksest piaanost fortresse ja tagasi. Piaanose tagasi minnes hääle harilikult katkeb. Tuleb aga märkida, et täiesti puhast hääle kahandamist vaiksesse piaanosse on ka tervetel lauljatel võimalik saavutada ainult kestva harjutuse teel.

Hilisesmas hääleväsimuse järgus tuleb esile hääle katkemine. Väsinud lihased lakkavad töötamast ja nende pinge langeb. Öhk voolab läbi häälepilu häälepaeltu võnkuma panemata. Toon katkeb järsku

Foto Parikas.

R. Wagner'i ooper „Lohengrin“, stseen teisest vaatusest.

(õigest toonist langemine) on kahekujuline: esiteks laulja võtab juba algul madalama tooni ja teiseks, laulja tabab algul küll õiget tooni, kuid juba lühikese aja järgi hääle langeb — ta ei suuda enam tooni pidada. Esimene juhus esineb harvemini, sest et hääleväsimuse algul on laulja muusikaline kuulmine veel normaalne, ning märgates tehtud viga, ta parandab selle otsekohe; võib aga võtta ka kõrgema tooni (distoneerimine) kui tarviline. Tooni kare kõrvalkõla avaldub järsus registrivahetuses. Pärastpoole lisandub sellele veel häälepaelte ebatasasus, mis takistab nende ühtlast võnkumist. Tooni kare kõrvalkõla, samuti nagu enamik teisi mainitud nähte, avaldub päämiselt

ja on kuulda ainult väljahingatava õhu kahinat.

Hääleväsimuse kõrvalnähtena tuleks mainida pehme häälealge kadu ja tremoleerimist. Väsinud häälega lauljate juures on harilikuks nähteks teineteise vastu surutud häälepaelte tugev lahtilöökk — järsk „häälelöökk“ — coup de glotte. Tahtmatut tremoleerimist võib võrrelda kaua suurt raskust holdnud käe värinaga; esineb päämiselt üleminekutoones ja fortes.

Hääleväsimuse edasiarenemisel süvenevad eelkirjeldatud nähted. Keskmised too-

*) Detoneerima ja distoneerima tähendavad mõlemad õigest toonist kõrvalekaldumist; täpsemaks märkimiseks mõned siiski teevad vahet artiklis kasutatud kujul. Toim.

mid hävinevad täieliselt, samuti kannatavad sügavad toonid. Lõpuks jäävad ainult mõned kõrged toonid ja mõned fortissimos. Rääkimishääl võib siiski isegi süvenenud hääleväsimuse korral jääda normaalseks.

Lauluõppija üheks päämiseks ülesandeks on kõrilihased arendada välja nii, et häälepaelte sulgemine ja avamine toimuks täpselt, painduvalt ja kergelt, et ei tekiks ülitugvaid järske häälepilu lahtilööke, järske „häälelööke“ — coup de glotte, mis rikub häält. Õige, ilus häälealge oleneb väljahingamise ja kõri tarvitamise oskusest. Tuleb pidada siimas, et enne hääleandmist häälepilu sulgemisel ei tohi häälepaelu tömmata liiga pingule, neid liiga tugevasti, kramplikult teineteise vastu surudes, vaid häälepaeld tulevad panna kokku vabalt, pingeta, et pehmet häälealget saavutada. Kui laulja suleb häälepilu liiga tugevasti ja pingutab väga häälepaelu, siis peab kopsudest tulev õhk neid suure jõuga lööma lahti. Nii tekivad eelnimetatud järsud „häälelöögid“ — coup de glotte, ning hääl on läbilõikav. Kõik see ärritab kõri limanahka ja tulemuseks võib olla kõri haigestumine — häälepaelte paksenemine, „lauljasõlmekeste“ — nõõp-nõõlapää suuruste kasvajakeste — telkimine häälepaelte ja katarr — ning hääle rikkimine. Pääle selle väsivad ärritatud olekus lihased kiiresti, hääl muutub korratuks ja kahisevaks. Ettekujutatud häälepaelte tegevusest, „häälelöögi“ puhulsaame, hääldades „p“ surutud huultega.

Hääleelundite ebaõigel tarvitamisel tekitab neis mõne aja pärast vereringe-häired. Verega liigselt täitunud on hääle-elundid soodsaks pinnaks katarrilistele põletikele, nagu näit. suurendatud limaeristamine, häälepaelte paksenemine ja kõrilimanaha kobestumine. Neid katarre tuleb vaadelda hääleväsimuse tagajärgedena, mitte selle põhjustena.

Esmane norutunne hääleväsimuse puhul muutub pärastpoole valutundeks. Kuna aga kõris esilekutsutud tundeid ei tajuta nende tegelikus asukohas, vaid harilikult kaela külgedel, tunneb laulja hääleväsimuse korral valusid mõlemalpool kaelas, alalõuas jne. Tihti on lauljal pääle laulmist kaelas kägistav tunne.

Suurte, harjumata hääleliste pingutuste korral tekib tihti äge (akuutne) hääleväsimus, mil pikaajalise (kroonilise) hääleväsimuse arenemistunnused on kuhjunud mõnele päevale. Selkorral võib ilmuda täieline hääletus umbes ühe oktavi ulatuses (ka rääkimishäales). Äge hääleväsimus kaob paaripäevase puhkuse järele.

Hääleväsimuse põhjuseid. Neist tuleks esijoones, pääle halva hääle-

kooli, nimetada üldist kehalist nõrkust, mis avaldub kas üldises halvats toitususes vähese toidu tagajärjel või verevaesuses. Viimane on üks sagedamaist hääleväsimuse põhjustist naisterahvaste juures. Ka raskeist haigusist tervenejad on mõni aeg kehaliselt nõrgad. Eriti kaua tunneb inimene end nõrgana pääle gripi põdemist. Samuti põhjustavad teataval määral hääleväsimust kopsutuberkuloos ja mao-sooltehaigused. Häält kahjustab ja hääleväsimuse põhjuseks võib olla ilma arstlise juhatuseta järsk kehakaalu mahavõtmine, mille ohvriks langevad tihti rasvumisele kalduvad lauljad. Närvinõrkust (neuras-teentat) ei saa arvata hääleväsimuse põhjuste hulka, vaid see näib tekkivat koos viimasega ja rõhutab seda veel rohkem,

c) Halb häälekool. Osalt võib halb häälekool olla hääleväsimuse põhjuseks, osalt esineb ta iseseisva häält kahjustava tegurina. Halva häälekooli tagajärjed avalduvad enamasti juba algaja juures, kuigi nõadlate või kuude möödumisel.

Paljud lauljad kannatavad puuduliku hingamise või vale hingamistehnika tagajärjel. Hingamistehnikast vaata eespool. Ka liig väike hingamismaht põhjustab kahjulikku häälepaelte-lööki, ja säärased lauljad kaebavad muude hääleväsimuse tunnuste kõrval veel pisteid külgedes. Nii sama on häälele väga kahjulik halb ja vale hääletehnika.

Väga halba mõju avaldab häälele liigrohke pidev laulmine. See viga on sagedane n. n. „loodusliikkude lauljate“ juures, kes vastavate harjutusteta ja kontrollita laulavad tihti tundide viisi igasugu laule, ooperiaariaid jne. Selles mõttes on ohtlik ka kooliõpilaste koorilaul. Garcia ütleb kujukalt: „Koorislaulvad 7—12-aastased poisikesed, kes on sunnitud laulma suures häälemassis, kisendavad üleliia, üliväsitades oma häält.“ Ning Störck: „Mõni üleliigne kisendamine laulmise tunnis — ja eluks ajaks on ka parim hääl kadunud; lapse hääl muutub kahisevaks.“ Lariingoskoopiliselt leidis Störck neil lastel normaalse kõri asemel säärase, kui see on ületöötanud, väsinud lauljail, Störck'i ja Gutzmann'i arvates nüüdne massiline koorilaul ei võimalda, ei sunni arendama muusikalisust — jälgima varjundeid, tunda, otsima, järele airmaga üksikuid häáli. Täiesti lubamatu näht on esinemine häätegevail kontsertidel ja asjaarmastajatelavadel algajate lauljate poolt, kes veel pole põhjalikult omandanud hääletehnikat ja laulukunsti.

Sageli patustatakse oma hääle vastu, lauldes sellele mittevastavas kõrguses — lauldakse liig kõrget või liig madalat osa. Sellest veast tuleb hoiduda. Bariton ei või

ialgi püüda tenori osa laulda jne. Sama viga esineb ka väga tihti kõnelejate juures. Gutzmann leidis, et pea kõik avalikud ettekanded kõnelejad kõnelevad normaalsest palju kõrgema häälega, mis osutub suureks veaks ning tekitab teatud kutsetes tegelejail isegi raskeid häälevigastusi ja haigusi.

Alati peab rääkima oma hariliku hääle ulatuses, monotoonsuse vältimiseks umbes kolme tooni võrra häält kõikuda lastes; äkilised ja sagedased hääle tõstmised terve oktavi võrra, nagu seda juhtub mõnedel (närvilistel) inimestel, näit. õpetajail, mõjub väga rikkuvalt häälepaeltele. Igavast, uinutavast ühetoonilisusest hoidumiseks võib kõneleja kasutada ka piaano ja fortissimo vahelisi hääletugevuse muutusi. Terve kõne fortissimo rääkimine pole aga sugugi otstarbekas: mõjub väsitavalt kõnelejale kui ka kuulajaile. Mõned käsklejad, näit. kaitseväes, teevad seda viga, et nad palju kõrgemalt, üle oma hääleulatuse, karjuvad käsklusi, sageli veel tarvitades rinnahingamist, kurgulihaseid pingutades, „pigistades“. Niisugustel „kisendajatel“ rikib hääli, ilmub valu kõris, nii et mõned üldse peavad loobuma käsklemisest.

Mõnikord on hääleväsimuse põhjuseks laulukooli või -õpetaja ebaõnnestunud vahetamine.

Tunneb laulja, et ta laulu- või rääkimishääli muutub lühema või pikema laulmise järele vähegi halvemaks või karedamaks, peab ta pöörduma hääle eriarsti ja lauluõpetaja poole, ning laskma kontrollida, kas ta hääletehnika on õige ja üldine tervis korras.

Ka hästi koolitatud häälega laulja peab aeg-ajalt, iseäranis aga oma kutsetegevuse algul, häält laskma kontrollida, et võimalikke väiksemaidki vigu teaks kohe kõrvaldada. Ka koorijuhid peaksid hästi tundma hääle füsioloogiat ja tervishoidu, et nad oskaksid lauljaid hästi juhtida ja alati teaksid, mida neilt võib nõuda ning mida laulja füsioloogilise võimatuse tõttu ja mida pahatahtlikult jätab tegemata. Mõnegi orkestrijuhil harjumus, ka harjutustel, nõuda lauljalt „rohkem häält“, on paljudelegi lauljatele kujunenud saatuslikuks.

Ravi. Häälehäirete ravi on osalt arsti, osalt lauluõpetaja ülesandeks. Soovitatav on mõlemate koostöö, ent tegevuspiiride ulatus peab olema määratud täpselt. Täiesti lubamatu ja ohtlik on haige laulja iseseisev ravi võhikute õpetuste või raamatute järgi.

Kergemal juhtudel on vigade kõrvaldamine võimalik juba lihtsalt hääletehniliste puuduste ja vigade kõrvaldamise teel, mi-

da võib usaldada lauluõpetaja hoole, eeldusega, et ta tunneb hääleväsimuseõpetust. Arstil tarvitseb ainult kontrollida haiguse käiku (kulge).

Raskemal juhtudel aga tuleb ravi jätta eriarsti hooleks. On haige hääli niivõrd tervenenu, et ta võib täiesti vabalt ja puhtalt laulda mõned toonid, näit. tertsi ulatuses, tuleb otsekohe alata harjutustega selles ulatuses ja hoolitseda, et ei kor-

Foto Parikas

Steen ooperist „Lohengrin“; pildil M. Taras ja O. Tiedeberg.

duks häiret põhjustanud vead. Uute haigustunnuste ilmnemisel tuleb harjutamine kohe katkestada. Laulmistegevusest ajutiselt loobumine üksi ei tervenda raskemaid häälehäireid.

Ageda hääleväsimuse ravimiseks on soovitatav hääle puhkus ja soojad kaelapakkimised, mis vaigistavad päämiselt valu. Taryiduse korral muude eriliste vahendite kasutamine jääb arsti hooleks. Laulmistegevuse jätkamise algul on soovitatav arstlik järeelvaatus.

Järgneb.

Meie helilooming vajab propagandat.

E. L.

Möödas on need ajad, kus meie algupärasest heliloomingut saadi kanda ette vaid käsikirjast. Tänapäeval mitmed meie heliloomingu harud on leidnud täiesti rahuldavat esitust trüki kaudu. Algupärase koorilaulu nootide arv on julgesti tuhande ümber, algupäraseid puhkpillikoori noote leidub mõnikümme, soolohelindeid on ilmunud kirjastuste ja autorite poolt, enim aga kultuurkapitali väljaandes (65 numbrit). Sümfoniiliste ja kammermuusikalistel helindite kasutamine on tehtud võimalikuks dublettide väljalaenamisega kultuurkapitali arhiivist, kuna siin kirjastamine tekitab juba rohkem raskuseid.

Kui trükitud noodi olemasolu on esimeseks tingimuseks helitöö levikule, siis igatahes selle tingimuse suhtes meil on saavutatud mõndagi hinnatavat. Välimuseltki ei või meie trükinootidele teha etteheiteid.

Loomulikult teiseks eeltingimuseks helitöö levikul on tema muusikaline väärtus. Kuigi nende ridade ülesanne ei saa olla meie muusika sisulist külge hindav, võib siiski kahtlematult asuda tunnustavale seisukohale.

Mis puutub meie koorilaulude levikusse kodumaal, siis julgesti 90% kõigist meie kooride esinemisist on sisaldanud oma koorilaulu. Koorilaulude levitamisel on teeninud Lauljate Liit täie tunnustuse ning ses suhtes ei võida temale heita midagi ette. Välismaa suhtes meie koorilaulud on kindlasti sisuliseltki levinemisvõimelised, — kahjuks aga siin vastavate organisatsioonide senine tööviljakus jätab soovida.

Meie soolomuusika ja sümfoniilise ning kammermuusika neil väheseil juhtudel, mil ta on pääsenud välismaale, on leidnud sooja vastuvõttu ja hindamist, — eriti rahvusliku omalaadi poolest. Luba-tagu märkida, et viimane asjaolu, voo-ruseks hinnatav vanemate ja kultuursemate muusikarahvaste juures, veel täiel määral ei leia üksmeelset hinnangut kodumaal. Siin maksab vana lakooniline tõde: ükski prohvet pole kuulus oma maal! Meie tõsirahevuslik liikumine elab alles lapseastaid. Eriti muusikas on tulnud rahvuslusele võidelda tugeva vastasega, mis meil esineb sajandeid lakanud võõra vaimu näol. Kuid kahtlematult sel võitlusel oleks soodsamaid tulemusi, kui oleks olemas rohkem tähtsust omamuusika propagandale.

Ning siin jõuamegi heliloomingu leviku kolmanda tähtsa eeltingimuse juure, see on propaganda.

Vaadatagu ka millist tahes kultuurrahvast, kõikjal puutub silma kaugeit in-nukam ja ulatuslikum propaganda, tut-vustamine, soodustamine omamuusikale kui meil. Tänapäeval mitmed rahvad näe-vad isegi muusikas teatavat välispolitilist tegurit.

On saanud kauniks traditsiooniks, et meie vabariigi aastapäevadel korraldatakse naabermaades ja meiega sõbralikes lähivahekordades olevais riikides kontsert-aktusi. Alles viimisel paaril aastal oleme võinud märkida rahuldusega, et nende aktuste korraldamisele on aidatud kaasa meie riiklike organite poolt tunnustus-väärsest, et mõne aasta eest on teada juhtum, kus võimaldati meie aastapäeval kanda ette ühes meisse hästi suhtuvas riigis mingi labane popurriike võõraist üli-õpilaslauludest — meie rahvusliku muu-sika esindusena!

Kuid meie ei saa säada nõudeid muu-sika propageerimiseks meie välisesindusile, kuna neil teatavasti on rohkesti muidki olulise tähtsusega ülesandeid. Tunnistagem avalikult, et meil seni on puudunud muusikaasutus, milline oleks asunud meie muusika propageerimisele nii kodu- kui välismail täie innuga ja kõigi võimalustega.

Teame, et kultuurkapitali väljaannete pääladu seni on olnud Lauljate Liidu juures. Kuid Lauljate Liidul oma väikeste võimaluste ja tööjõudude arvu juures on niigi otsekoheisemaid ülesandeid külluses, meie ei saa temalt nõuda muusika levitami-st kodu- ja välismail suure tulemusroh-kusega. Mil määral neid ülesandeid võidaks omistada teisele tähtsamale muusi-kaorganisatsioonile — Akadeemilisele Hel-likunstnike Seltsile, selleski tuleb kahelda. Mainitud selts on ikkagi kitsama kutse-haridusliku ringi koondis ning temal ei ole kasutada bürood ega tööjõude vajajisel määral. Kas meie muusika propageeri-jaks peaks asuma Kultuurkapitali Hel-likunsti Sihtkapital? Ka sellel pole vasta-vat bürood ega tööjõude.

Näib muutuvat tarvilikuks moodusta-da mingi muusikaorganisatsioonide vahe-line toimikond, millise käsutusse antaks igal kultuurkapitali jagamisel vastav sum-ma ühe alalise tööjõu pidamiseks ning vastavate kulude kandmiseks. Toimikon-

nas esindatud organisatsioonid peaksid püüdma aidata kaasa sellele tegevusele jõudu ja võimalusi mööda.

Millised oleksid selle toimkonna ülesanded?

Kõigepäält peaks jääma tema korraldusse kultuurkapitali väljaannete ladu (kuna ta tegutseks kultuurkapitali summadega, siis teda tuleks pidada kultuurkapitali juure kuuluvaks nii sisuliselt kui administratiivselt). Selle laoga seoses olevad toimingud ei ole kuigi aeganõudvad, nii et ühe tealise palgaga ametniku tööjõust jääks küllaldaselt üle propagandala-ala viljeldamiseks.

Propaganda alal oleks esmajoones tarvilik vastava reklaambrošüüri väljaandmine. See peaks olema vähemalt kahes keeles, eesti ja kas prantsuse või inglise keeles. Seda tuleks anda välja vähemalt kaks korda aastas, sügisel ja kevadel, ning ta peaks sisaldama ilmunud teoste nimistu hindadega ja väljavõtetega arvustustist.

Eestikeelset brošüüri tuleks levitada kodumaal kõigis muusikaasutistes, kontsertbüroodes, muusikakoolide- ja muusikaõpetajate ning helikunstnike vahel. Välismaale tuleks seda saata kirjastustele, muusikaäridele, muusikakoolidele, kontsertbüroodele ja silmapaistvatele kontsertsolistidele.

Teiseks oleks vajaline kirjastada välismaa tarvis ühes või kahes väliskeeles lühike ülevaade meie heliloomingust, lühidalt meie runoviisidest, edasi vanemaist heliloojaist kõige nooremateni ühes kontsertideks sobiva repertuaari loeteluga. Ka seda brošüüri tuleks levitada tasuta, eeskätt meie välisesinduste kaudu.

Helitööde parimaks propagandaks on ikkagi õnnestunud ettekanne. Kui tahetakse propageerida kodumaal meie soolomuusikat, siis tuleks hoolitseda suuremal määral meie helitööde ettekande eest. Kui Muusikamuuseumi Ühing on korraldanud edukalt üle maa ka vähemates kohtades esinemisi arvuka tegelaskonnaga vana rahvamuusika alal, siis ei võiks olla kahtlust, et ennast tasuta aegajalised kontsertmatkad kodumaa linnades ja suuremais alevites ka meie tänapäeva soolomuusikaga. Meil leidub konservatooriumi vanemate õpilaste hulgas küllalt tüsedaid jõude, kes meeleldi teatava tasu eest oleksid nõus võtma osa selliseist kontsertmatkadest. Kontsertmatkal võiks esineda paar lauljat, paar instrumentalisti ning tingimata vajaline oleks lühike selgitav ettekanne esitatavate helitööde kohta. Sisepääs neile propagandakontsertidele tuleks võimaldada vahese tasu eest ning päärõhk panna ettekannetele koolides õpivale noorsoole.

Mis puutub meie nootide müügikorraldusse välismaal, siis seni seda on teostatud Soomes, Lätis ja Saksamaal. Kõige enam tulemusi on annud see Lätis, vähem Soomes, peagu mitte sugugi Saksas. Mis puutub viimasesse, siis Saksamaal praegu meie heliteoste lao pidamine ei saa olla kuigi menukas. Soololaulude sõnad meil seni on olnud tõlgitud vaid saksa keele. Ometi muusikakeeleks ülemaailmselt on itaalia keel. Oleks vist otstarbekam varustada meie soololaule saksakeelsete tõlgete asemel itaaliakeelsete tõlgetega ja leida võimalusi nende levitamiseks Itaalia kaudu. Teatavasti Itaalias on muusikakirjastusi ja -ladusid, millised varustavad nootidega tervet maailma. Kui meie saaksime astuda nendega sidemesse, siis loodetavasti meie helitööd Itaalia kaudu pääseksid ka Prantsusmaale, Inglismaale, Ameerikasse ja mujale.

Teatavasti paljudes kultuurmaades on pandud maksma nõue, et lubatakse esineda välismaalasi vaid sel tingimusel, kui oma helikunstnikel võimaldatakse vastuseinemist ka teistes mais. Meil käib igal hooajal arvukalt välissolistide kontserteerimas, ometi ei ole meil kunagi vist säetud üles esimeinitud nõuet. Tuleks igatahes hankida võimalusi meie solistidele rohkemal määral esineda välismaal. Teame, et meie muusika propageerijaiks senini välismaal on olnud just meie helikunstnikud oma algatusel. Kui paari aasta eest Raimund Kull käis suurel välismatkal, esinedes mitmes muusikasentrumis meie heliteoste ettekannetega, siis oli see teene, milline kaalus üles vahest senise terve meie sümfoonilise omamuusika propaganda. Ometi ei äratanud see meie juures just vajalist tähelepanu. Teise näitena on ju alles värskest meeles Ludvig Juhiga aset leidnud juhtum, kus ta palus endale saata esinemiseks teatavat repertuaari, kuid selle väljasaatmine toimus silmatorkava lohakusega.

Elmainitud propagandatoomkonna ja tema tööjõu hooleks peaks jääma meie helikunstnikele välisesinemiste puhul kõigiti soodsalt kaasa aitamine.

Puudutagem siin ka mehaanilise muusika osa propaganda teenistuses. Üha kiiremini arenev raadio on kujunenud suurimaks muusika tutvustajaks. Meie loomulikult ei saa suhtuda raadiomuusikasse selliste tõsimuusikaliste nõuetega, kui elavettekkandesse, kuid ometi ei tohi meie alahinnata raadio tähtsust just muusika tutvustajana. Iga raadiokuulaja teab, kui väärtuslikke kontserte sageli võimaldub kuulata raadio kaudu ja nii tutvuda teiste maade muusikaliste saavutistega.

Varemail aastail meil korraldati raadios uute eesti helitööde ettekannet ühes selgitavate kõnedega. Igal tingimusel tuleks seda jätkata ning veelgi suuremal määral kui seni. Teame, et mitmel maal raadioettekannete kavade koostatakse nii, et ikkagi iga ettekande puhul oleks esindatud oma muusika. Kahjuks meil see ei ole saanud veel traditsiooniks, kuigi siin ei võiks olla mõtuanadvaks vastava repertuaari puudumine.

Suure tähtsuse raadio saatekavades omavad heliplaadid. Teatavasti plaadimuusika raadioülekanDES kõlab tunduvalt paremini kui grammofonis, kuna raadios kaob grammofonile omane sahin ja eba- puhtus. Julgesti võib väita isegi, et raadios plaadiülekanne tavaliselt on parem

Foto Parikas.

Stseen ooperist „Lohengrin“; pildil N. Loona ja K. Viitol.

kui kontsertülekanne, kuna plaatidele sissemängimine on toimunud eeskujulikes akustilistes oludes ning valitumas ettekandes. Mis puutub meie algupärastesse heliplaadidesse, siis see ala on meil täielikult söõdis. Meie ei oma vist ühtegi heliplaati meie algupärasteist sümfoniilist helitöist. Samuti puuduvad plaadid viimase aastakümne algupärasteist soolohelindeist, viiuli ja klaveri alal aga vist absoluutselt! Küll on löödud meil valmis igasuguseid „siidilippe“ ja muid labasusi tosinate viisi.

Propagandatoimkonna ülesandeks jääks kõige kiiremas korras võimaluste ja vahendite otsimine, kuidas mängida meie omamuusikat heliplaadidele. Sel alal tuleks oodata eeskätt kaasabi ja sooja suhtumist Riigi Ringhäälingult.

Lõpuks olgu viibatud veel ühele asjale. Kultuurkapitali noodiväljaandeid peaks müüma odavamini. Selle üle on olnud korduvalt kõnet asjaomastes ringides ning vastuväitena on toodud ette, et need noodid ei olevat sugugi kallimad kui välismaa noodid. Kuid siiski teame ju kõik, et välismaa noodid meie tarvitajami jõudes käivad läbi mitmest hinda juure panevast vaheastmest, ning on avalikuks saladuseks, et muusikaärid nootidele sageli teenivad isegi 100%. Ka välismaa noodid on meil kallid! Kui meie oma väljaandeid saaksime müüa odavamalt, siis võiksime loota, et ärid ka välismaa noote hakkaksid müüma odavamini. Teiseks, ei tohi me unustada, et meie nooditurg ikkagi veel on võimsalt üle ujutatud ennesõjaaegsete väljaannetega, mis äridel käes väga odavalt, ning nende nootidega juba kultuurkapitali väljaanded hinnalt ei saaks võistelda. Tuleks veel lisada juure, et igal juhul, kui tahtakse mingi asja levikut, peab eeskätt hoolitsema, et ta oleks laialdasematele hulkadele kättesaadav.

Praegu kultuurkapitali nootide hind on kalkuleeritud nii, et noodi lõplikul läbimüügil peaksid laekuma kirjastuskulud. Kui see ka tegelikult nii sünniks, siis oleks loomulik, et noote kirjastaksid ka eraärid. Kuid praeguse kõrgema hinna juures nootide lõplik läbimüük on ikkagi kaunis kauge tuleviku küsimus. Seega tegelik juuremaks nootidele on paratamatu. Kas siis juba ei oleks otstarbekam kalkuleerida nootide hind nii, et juuremaks oleks veidi suurem, kuid levik ja läbimüük toimuks kiirema aja jooksul? Kas ei oleks otstarbekam vähemalt pool honoraristki jätta kultuurkapitali kanda ja seda mitte kalkuleerida praegusel kujul noodi väljamüügi hinnasse?

Need on üksikud mõtted selle üle, kuidas asuda meie heliloomingu propageerimisele. Tegelikult töö juures mõndagi võib kujuneda teisiti, mõnigi uus mõte tekib juure. Igatahes see on ala, mille korraldamisele peame asuma viivitamatult ja täie tõsidusega. Meie ei saa jääda siin enam senisele juhuslikule pinnale, vaid meie omamuusika levik peab saama südameelähidaseks igale eestlasele. Kui eespool oli soovitatud moodustada vastav toimkond muusikaorganisatsioonide esindajaist, siis vist ei oleks ülearune lisada siinkohal juure, et selle toimkonna tegevusest peaksid olema suuresti huvitatud ka meie riiklikud asutised, eeskätt välisministeerium ja valitsuse propagandatalitus. Võetagu asja nii, et muusikas tööpoolest võetaks tähtsat välispoliitilist tegurit, meie nime edukat propageerijat.

Ch. C. Saint-Saëns'i elu ja looming

Juhan Avik

Iga rahvuse vaimsetest kultuuravaldustest peegelduvad raasillised tunnused, mis tingitud rahvuse hingelaadist, elust ja temperamendist. Teatava rahvuse muusikas avalduvad need elemendid rahvalaulus ja edasi kunstmuusika arengus. See suur vaimne isik, kelle mälestust austame tema 100 a. sünnipäeva puhul, on Prantsusmaa 19. sajandi II poole ja 20. sajandi alguse tähtsaim muusikaline kuju ja prantslased nimetavad teda täie õigusega oma aja muusikaliseks patriarhiks. See prantsuse muusika koloss on ühtlasi universaalne ja rahvuslik: universaalne sellepärast, et tema looming on kõikjal levinud, tuntud, kõrgelt hinnatud ja armastatud — järelikult ka üldimikkonna kultuurile toonud tähtsaid helikunstilisi riikusi ning selle juures ühtlasi positiivselt mõjutanud teiste rahvuste heliloomingut; rahvuslik sellepärast, et ta loomingu põhiolemus sisaldab suurel määral prantsuse vaimu tüüpilisi raasielemente — prantsuslikku vaimuteravust, elegantset kergust ja ladinlikult tarka mõtteselgust.

Vaatamata sellele, et tema looming üldiselt lähtub klassitsismi traditsioonidest, Saint-Saëns õilsalt kehabast selles ning kannab edasi eht prantsuslikku teravmeelust, kaunist hingelisust ning prantsuse rahvalaulu elastilist ja loomulik-graatsiliselt nikerdatud meloodilist joont, mis tema universaalse aupaistuse kõrval meenutab tema ühtlasi suurt rahvuslikku tähtsust. Olla universaalne ja ühtlasi omapäraselt rahvuslik — see tähendab vaimse isiku suurimat saavutust, sest need kaks suurt põhielementi teatavas mõttes vastuolulist, kuna esimene sihib ühtlustamise, teine aga jälle erinemise poole, annavad isiku vaimutööle ühel hooil üldiselt tunnustatud suurväärtuse, valdava külgetõmbejõu aga ka sisuliselt omapärase rahvuskoloriidi, mis üldsuse saavutusi rikastab eriväärtustega. Selles on õnnelikult tasakaalustatud esteetika teaduse põhiprintsiibid — ühtlus ja mitmekesidus, mis esteetika sääduse järele peavad olema võrdsuhtelises sisulises ühenduses.

Charles Camille Saint-Saëns sündis Pariisis 9. okt. 1835. võrdlemisi kehvades majanduslikes oludes. Juba oma varajases nooruses ta kaotas isa ja pidi ise elust lööma läbi. Tema põlvnõbe normanni päritoluga lihtkodaniku perekonnast, kes tolleaesge majandusliku kriisi tõttu oli sattunud ebasoodsatesse oludesse, kuid

noore Camille vastu oli saatust armulisem. Tema muusikalised anded avaldusid õige varakult: juba 3-aastaselt sai ta klaverimängus eelõpetust ja 7-aastaselt algab juba järjekindlalt töötamine kuulsa professori Stamaty' juures. 10-aastaselt esines ta kontsertidel suure eduga ja 12-aastasena astub ta Pariisi konservatooriumi, kus ta endiselt jätkab oma õpinguid klaveri alal ning sellele lisaks võtab veel oreli (prof. Benoist), teooria ja kompositsiooni (professorid Halevy ja Rebër). Eraviisil täiendas ta oma oskust kompositsioonis veel „Fausti“ kuulsa autori Gounod' juures.

Juba 1853. a. kanti ette noore 18 a. autori I sümfoonia (mi-bemoll). Vaatamata oma annetele ja hoolsale õpingule Saint-Saëns ei saanud traditsioonilist Rooma preemiati, konkureerides sellele kolmekordselt, kuid tagajärjetult. Siin tuleb jällegi ilmsiks vana tõde, et sageli noored anded jäävad vanade autoriteetide poolt ülesleidmata ja väärikalt hindamata. Vaatamata sellele noor helilooja ei kaotanud usku endasse ega oma võimetesse, vaid asus kahekordse energiaga uute teoste loomisele.

Võrratu organistina, lõpetades 20-aastasena konservatooriumi, sai ta kohe koha St. Merry kirikusse ja kolme aasta pärast astus Püha Madeleine'i kiriku organistiksi, kus teenis 13 aastat. Pääle selle, alates 1870. aastast, ei seisa ta üldse enam kindlas teenistuses, pühendudes aina kontserteerimisele ja oma armsale loominguale. Kõrgekvaliteedilise kunstnikuna klaveril kui ka oreil kontserteeris ta pikal ajavahemikul päälle kodumaa väga paljusid Euroopa mais, kusjuures ta sageli esines oma helitöödega klaveril ja oreil kui ka orkestrijuhtina, millisel alal ka saavutas õige hääd edu, olles omaaja silmapaistvaks ja kuulsaks dirigendiks.

25-aastaselt on ta päälle vähemate tööde, selliste kapitaliteoste autor, nagu kolm sümfooniati, „Jõulu-oratoorium“, klaverikvintett ja viiulikontsert. Kuid oma laiemas kuulsuses ta saavutas sümfooniliste poeemide ilmumisega, nagu „Phaeton“, „Omphale vokk“, „Herkulese noorus“ ja „Surmatants“. Viimane on levi-
tanud ta kuulsuse üle kogu kultuurmaailma. Siinjuures peab tähendama, et need teosed, küll loodud osava helimaalinguga ja värvika orkestratsiooniaga, ei moodusta autori kunstilise väärtuse raskuspunkti, kuna Saint-Saëns, olles oma põhilaadilt klassik — ainult uues vaimus — evib

päätätsuse kui absoluutse muusika looja. Siin osutuvadki mõõduandvaks Saint-Saëns'i juures mitte programmilised vaid just puhtsimfoonilised orkestriteosed, ta rikkalik kammermuusika toodang ja osa ooperiloomingust.

Saint-Saëns kirjutas väga palju; ta kultiveeris peagu kõiki heliloomingu vorme, luues kaugelt üle 100 oopuse, mille valdava enamuse moodustavad kapitaalised suurteosed.

Üheks täiuslikumaks ta töist võib lugeda c-moll sümfooniat. See sümfoonia oma suurejoonelise ülesehitusega ühisest algteemast väljakasvava tuumaka sisuga seisab väärikalt kõrvuti maailmaliteratuuri chef-d'oeuvridega.

Ch. C. Saint-Saëns.

Dramaatilise heliloojana tunneme Saint-Saëns'i ta kuulsa ooperi „Simson ja Delila” kaudu, mis teatava eepilisuse tõtu sarnaneb oma sisult ka lavalisele oratooriumile. See ooper on kuni tänaseni püsinud ja kindlasti ka edaspidi püsib kõigil Euroopa ooperilavadel, paeludes niihästi oma tõetruu hingelise kujutusega kui ka puhtmuusikalise iluga ning maalides kunstilise realiteediga selle orientaal-eepilise koloriidi, millele Saint-Saëns kaldus eriharrastuslikult ja milles ta on suurmeister.

Nagu juba ülal tähendasin, ta kultiveerib suure andumusega peamiselt klassikalisi vorme, sääljuures tarvitades aga osavalt ja targalt kaasaegse muusika teh-

nika ja väljendusvahendite saavutusi. Tema loomingus valitseb klassiline selgus ja olümpiline rahu. Tema vorm on ehitatud üles suurejooneliselt ja viimistletud peenelt; ta meloodiline joon on puhas ning nikerdatud täpse kaunidusega, tema harmoonia koloriitne, värske ja õilsalt maaliline, samuti nagu ta instrumentatsiooni, tema polifoonia tusedalt ja targalt mõjuv, küllalt meisterlik-keeruline, sellejuures läbipaistev. See on geeniusel õnnelikult võrdsuhteline sulatis sügavast intellektist ja tundekülluslikust temperamendist, mis oma suurusliku arhitektoonilise kontseptsiooni kui ka sisulise inspiratsiooniga kainelt haarab ja õilsalt valutab.

On huvitav heita pilku tema vaadetele ja tõekspidamistele muusika üle. Ühes oma kirjas ühele saksa arvustajale ta ütleb järgmist: „Ma olen väga vähe tundeline kriitika ja kiituste suhtes — mitte sellepärast, et olen enesest liiga kõrges arvamises, mis muidugi oleks väga rumal, — mina komponeerin-loom selleks, et täita oma vaimlisi funktsioone, nagu aednik kasvatab õunu, ning sellepärast mind ei eruta arvamised ja mõtted, mis minu kohta avaldatakse.”

Samuti väljendab ta ka oma vaateid muusikateaduslik-filosoofilises traktaadis „Harmonie et mélodie”. Sääl ta ütleb: „Muusika peab kandma võlvust iseendas, kuid suurema efekti saavutamise siis, kui puhtmuusikalisele naudingule lisandub kujutus, mis kõikumatult liikudes mööda määratud teed, annab muusikale idee.” Edasi ütleb ta: „Kõik hingeomadused peavad teenima üht sihti, ja kui kunst sellest võidab, — mitte niipalju iluliselt kui ideeliselt, — siis igatahes ta saavutab oma avaldamiseks laema tegevusvõimaluse, suurema mitmekesisuse, suurema vabaduse.”

Viimasest tsitaadist kahtlemata võib leida tema tungi programmimuusikale, milles tema ka oma sellekohaste teostega on end avaldanud väga produktiivselt, viljakalt ja edukalt ning mis tõid talle, nagu eespool mainisime, ka populaarsuse ja esimesed kuulsuse loorberid. Kuid, vaatamata sellisele tungile, Saint-Saëns oma põhiloomult jääb ikkagi klassikuks, oma põhiolomuselt klassikast lähtuva muusika kultiveerijaks, tarvitades aga seejuures moodsaid väljendusvahendeid. Ja oma sügavamad ning surematud tööd on ta loonud ikkagi selles vaimus.

Siinjuures tuleb kriipsutada alla veel üht erikallakut, mida Saint-Saëns otse lakkamatu kiindumusega harrastab — see on vanaaegne eksootika ja orientalism. Kõik need vana- ja keskaegsed vii-

sid oma salapärasusega ja fantastikaga paeluvad teda, orientaalne eksootika võib teda. Selle tõendusena olgu mainitud ainult mõned sellelaadilised tööd, nagu „Alžiiri süit“, „Bretooni rapsoodia“, kantat „Pärsia öö“, oop. „Simson ja Delila“, millist nimestikku võib jätkata kaunis pikalt.

S.-S. ei tegutsenud palju pedagoogilisel alal, siiski omab ta rea õpilasi; nendest, kes oma laiema kuulsusega paistavad välja, tuleb nimetada kõige tähtsamatena pärastist Pariisi konservatooriumi

direktorit Gabriel Fauré'd ja Pariisi Suure Ooperi direktorit, ooperiheliloojat André Messager'd.

Austuse ja kõrge tunnustuse märgina annetas temale Cambridge'i ülikool 1893. aastal audoktori tiitli.

Kokkuvõttes võib ütelda täie veendumusega, et Saint-Saëns ei ole mitte ükski prantsuse suurvaim, vaid kõikjal, kus levib kultuur, teda hinnatakse kui suurt muusikut ja sellepärast ka meie hindame teda kui üht hiilgavat alussammast universaalses muusikaajaloo templis.

„Estonia“ ja „Vanemuise“ juubeliks

Äsja möödunud „Estonia“ ja „Vanemuise“ juubelipidustused sunnivad pilku heitma neile muusikalistele saavutistele, mida nii üks kui teine 70 aasta jooksul teostanud.

„Estonia“ ja „Vanemuine“ kõigepäält on teatrid ja sellest tingituna lasub teenete raskuspunkt teatrilisel muusikal, muusikalistel lavastustel. Siin rajati esimesed vaod laulumängudega, jõuti siis operetini ning päälle argu katsetamisi ooperi alal (mida meie kõik mäletame), saavutati sellelgi alal tulemusi, mida punastamatult võib kõrvutada põliste kultuurmaade omadega. Kui nüüd võrrelda tagant järele „Estonia“ omaaegset suurtulemust „Lõbusa talupoja“ näol tänapäeva kas või „Lohengriniga“, siis peab hämmastuma ja tänumeeles tunnustama: meie kultuuriline edukäik — eriti just iseseisvuse ajastul — näitab otse muinasjutulist kiirust. Oleme küpsenud ebanormaalselt ruttu.

Kogu keerukas muusikalavastuse aparatuur — muusikajuht, lauljad, orkester, koor — näeb endastmõistetava aksioomina, et tegelased oleksid palgalised. Asjaarmastajate katsetamised võivad ju pakkuda mõningaid väärtusi, kuid kunagi ei suuda nad võistelda kutseliste kunstnikega. Siin peab täie avameelsusega küsima: olnuks mitte „Estoniat“ ja „Vanemuiset“ — kui kaugel seisaks sel puhul meie kutseliste muusikainimeste kaader? Ei jääks vist rohkem kui köstrid, kabareeinimesed ja üksikud fanaatilised muusikaharrastajad. Teater löi plaanimajanduse kunstiellu, ta maksis palka ja nõudis, et palga saaja väärriks seda. Ja viimane siis õppis, arenes ja püüdis saada kutseliseks selle sõna tõelises mõttes.

Kuid mitte ainult otseses teatri teenistuses asuva personaali puhul: ka muusikalavale looming võis muutuda tõsiasjaks üksnes tänu teatrelle. Teatri kaudu tutvusid selle ala harrastajad laulmise muusika tehnikaga, teisest küljest jälle tundsid, et loomingulised katsetamised leiavad realiseerimist teatri kaudu. Nii võiski lõpuks meie oma ooper astuda esimesi samme ja võita õigustatud imetlemist. Pole kahtlust, edaspidised võidud olenevad siin teatrite saatusest, kuivõrd nad vajavad uut repertuaari ja millisel kunstilisel tasapinnal nad asuvad.

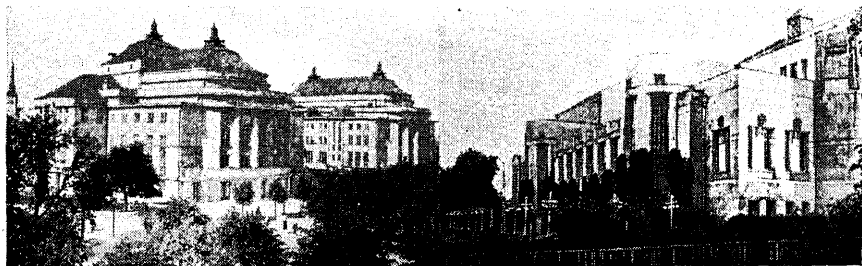
Rööbiti lavamuusikaga arenes ka puht-orkestriline, sümfoonia muusika ja kammermuusika („Vanemuise“ juures). Siingi võime nentida rõomustavaid tulemusi. Eriti peab siin mainima „Estoniat“. See orkester, mis 1894. aastal pani aluse praegusele sümfooniaorkestrile, midugi ei võinud pretendeerida kuigi suurt kaalu. Kuid siit päälle algas järjekindel tõus. Praeguse Tallinna notari Johan Bergmanni asjaarmastuslik üritus siirdus peagi Otto Hermann'i (†) ja hiljem Adalbert Virkhauši kätte, kuni 1912. aastal muusikajuhina jäab püsivalt töötama Raimund Kull, kes suutis saavutada neid hinnatavaid tulemusi, mida julgesti võime pakkuda tänapäeval.

Rea aastaid on „Estonia“ juures tegutsenud tagajärjekalt veel prof. A. Kapp ja prof. J. Aavik, kelledest viimane evib suured teened ka Tartu „Vanemuise“ suhtes. Viimases asutuses töötas juhatajana ka kadunud S. Lindpere ja praegu püsib sääl kauaaegne dirigent J. Simm. Orkestrimuusika arengu suhtes „Vanemuine“ on saanud

korda õige rohkesti silmapaistvat oma suvekonsertidega rea aastate kestel.

Nagu teatrilisel alal, nii siingi kujunes professionaalsusele üleminek ajajooksul. Sajandi alul polnud meil elukutselisi instrumentaalseid, neid asendasid asjaarmastajad. Peterburgi konservatoorium andis siin ainult üksikuid jõude, üksikuid „melapsi“. Orkestri koosseis püsis

vatoorium peab siin pigistama kätt ja osaliselt möönma, et temagi olemasolu lõplikul kujul põhjeneb seltskondliku organiseeringu alusel. Polnuks teatrit, polnuks ka kutselisi orkestrante, polnuks ka põhjust kutseliste muusikameeste produtseerimikeks, muutunuks üleaaruseks muusikaakadeemia. Ja loovgi ala saab edasi areneda ainult sel puhul, kui süm-

„Estonia“ ja „Vanemuise“ teatrihooned.

tegelikult aga asjaarmastajail ja pool-professionaalel (polgu moosekantidel!).

„Estonia“ ja „Vanemuine“ omavad võrratuid teeneid, et lõpuks see diletantlik olukord võttis suuna professionalismi väljakujunemisele. See professionalism ongi nüüd pääsenud maksvusele ja ei punastu. Ning, võib olla, koguni konser-

fooniakontserte korraldav aparaat teotsemas. Rahvas saab muusikat küll heliloojal, kuid ettekandjate kaudu. Seda ettekande külge peab aga korraldama ja selleks korraldajaks senini on olnud meil päämiselt kutselised teatrid. Muusikainimesed, hinnakem siis viimaste teeneid!

V. L.

E. Raatma 25 aastat koorijuhiks

Laupäeval, 2. nov. toimus Rakveres Rahvamaja ja Haridusseltsi segakoori eestvõtetel ja kaastegevusel pidulik kontsert, mille mõtteks oli austada oma koorijuhti E. Raatmat ja mälestada tema 25 aastast tegevust koorijuhina.

Kontserdi kava koosnes R. Tobias'e, M. Saare, J. Aaviku, E. Aava, M. Härma' (Hermann'i), K. Türpu' ja T. Vettiku valitud helindeist.

Solistina oli kaastegev pianist Magda Mägi, kes esitas M. Saare ja H. Eller'i klaveripalu. Eeskava täitmine õnnestus igati hästi. Nii juubilar E. Raatma, tema laulukoor kui ka solist M. Mägi andsid oma võimete parima. Tervitusi, õnnesoove ja kingitusi oli juubilarile palju, palju.

E. Raatmal 25 aastat koorijuhi tööd on möödunud Virumaal. Sellest ajast 24 aastat Rakvere Rahvamaja ja Haridusseltsi juures.

Seminari lõpetanud, tuli ta Virumaale noormehena — ja olles muusikaliselt andekas, asus ta siin oma kutsetöö (kooliõpetaja) kõrval innukalt harrastama muusikat. 25 aasta kestel on kujunenud E. Raatmast vilunud koorijuht — ja selle pikaajalise praktika tulemuste tagajärjel võime kõnelda temast kui Virumaa parimast ja osavamast koorijuhist. Erilise tähtsuse tema töös omab Eesti Vabariigi aegne tegevus. Vabariigi algpäevist päälle töötab E. Raatma Virumaa koolipõllul juhtiva mehena. Selle kõrval aga osutub tema huvitöö — koorijuhatamine — vähemalt võrdseks — kui mitte rohkem! Kõik iseseisvuse aegsed Virumaa laulupeod ja suur hulk laulupäevi on toimunud E. Raatma juhtimisel, ja teda tuntakse osava massikooride juhina. Virumaa laulukooride organiseerimisel on E. Raatma olnud agaralt tegevuses (ja nii on Lauljate Liidu Virumaa Osa-

kond üks elujõulisemaid) ning tema poolt korraldatud laulupeod on alati olnud soliidse muusikalise ettevalmistusega — ning seega muusikaliselt õnnestunud. Ja kuigi meie tunneme Virumaad juba vanasti tubli laulumaana, siis vabariigi aegses laulukooride taseme tõusus on E. Raatmal vaidlematult oma tublid teened.

Oma muusikalise sõna kooritöö sügavas mõttes on ta lausunud oma koori juures, mida ta on juhitanud ja kasvatanud 24 aastat ja mis osutub soliidseks laulu-ansambliks. Selles töös on ta aga ise ka oma võimistelt tublisti kasvand. Nii võime märkida peenenemist tema juhatamise tehnikas — ja suurt arengut muusikalises maitses. Olles avara silmaringiga kultuurinimene, on ta tabanud selle õige suuna. Tast on saanud rahvusliku koorilaulu harrastajaid ja kultiveerijaid. Seda võime kinnitada, jälgides tema koori kontserdikavu, mis järk-järgult on võtnud ümarama ilme. Viimaste aastate kavad omavad juba tänapäeva omakultuuri tugeva joone, sisaldades aina uuemaid ja iseloomulikumaid eesti koorikompositsioone.

See joon E. Raatma' töös tõstab teda kõrgemale kohalikest piirest ja asetab teda meie koorilaulu-muusika üldkultuuri harrastajate ja rahvusliku koorilaulu eestvõitlejate ridadesse.

E. Raatma.

Ole terve, armas sõber, selle suure töö eest eesti koorilaulu arendamises! Riihi edasi sama rada — ja julgesti!

T. Vettik.

J. Galia 60-aastane

Cehhoslovakkia Vabariigi esindaja prof. Jaroslav Galia sai 31. oktoobril 60-aastaseks. Seda tähtpäeva tuletavad südamlikult meele ka muusikaringkonnad, kuna juubilar vastaval alal omab tunnustamist väärivaid teeneid. Eesti-Cehhoslovakkia vaheliste sidemete loomisel on J. Galia saatnud kõrge õige palju lähendavat helikunsti kaudu, Čehhi muusika tutvustajatena meie juures võime nimetada rea esinemisõhtuid, nagu mitmed Cehhoslovakkia Vabariigi aastapäeva aktused, president T. G. Masaryk'i 80-a. sünnipäeva pühitsemise jne. Nende seas on seisnud ka sümfooniakontsert valitud kavaga. J. Galia'lt praegu jätkub loengute sari Čehhi muusika üle meie ringhäälingus. Samuti ta on kõnelnud eesti helikunstist ja viimasest üldlaulupeost Praha ringhäälingus ning aidanud kaasa meie helitööde ettekandmiseks samas ka Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemise puhul.

Prof. J. Galia sündis Määrimaal, muusikalise hariduse omandas Praha konservatooriumis, Cimeri klavieriakadeemias ja Zd. Fibich'i juures. Oli Venemaal muusikajuhiks ning -õpetajaks. Ta on loonud ooperi „Asra“, „Ballaadi kelladest“ ja muid teoseid orkestrile, draamade illust-

ratsioone, vaimulikke helitöid, rohkesti kammermuusikat jne.

Soovime lugupeetud juubilarile õnne tema edaspidises tegevuses muusikuna.

A. Vedro 45-aastane

16. oktoobril pühitses helilooja Adolf Vedro oma 45-aastast sünnipäeva. Sellel puhul peaks paarirealiselt peatuma selle andeka ja innuka muusikamehe juures.

Adolf Vedro

A. Vedro alustas muusikalist tegevust juba üsna noorena. 17-aastase noormehena ta asus kutselise muusikuna Narva Kreenhelmi vabriku orkestrisse (Vedro on ni-

melt narvakas) iseõppinud kontrabassista, saades selle juures päris viisakat ainelist tasustamist (15 keisrirubla kuus), esineda tuli selle juures 1—2 korda nädalas. Ka loomingulisel alal hakkas ta tegutsema varakult, sellejuures end usinasti edasi arendades ja edasi õppides. Üheks õpetajaks siin oli kadunud Peeter Süda.

Vedro muusikaline toodang haarab igaüksuse suunas. Ta ilmutab aktiivsust nii suur- kui väikevormi alal, ooperi ning sümfoonilise muusika kõrval viljeldab ta vokaalmuusika ja soolomuusika alasid.

Loova tööga rööbiti A. Vedro juba konservatooriumi asutamisest päälle tegutseb suure intensiivsusega muusikapedagoogilisel alal; ta on Riikliku Konservatooriumi vanem õpetaja. Seejuures leiab ta aega veel tegutsemiseks muusikalise kirjandusega ja muusikaelu organiseerimistöödega.

Soovime sellele tüsedale töömehele veel palju innukaid tööpäevi.

V. Leemets.

Meie puhkpillikoore praegusest olustikust

Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni juhatus korraldas käesoleva aasta kevadel kõigi sektsiooni liikmete-puhkpillikoore vahel ankeedi, milles oli esitatud vastamiseks rida küsimusi, mis puudutasid meie puhkpillikoore tegutsemise võimalusi ja nende kasutamist.

Küsimuslehti saadeti välja 230. Tagasi on tulnud: linnast — 8, maalt — 30; kokku 38, mida tuleb pidada väheseks, kui võtta arvesse seda, et sektsiooni juhatus küsimuslehe kaudu tahtis saada ülevaadet orkestrite tegevusest neis peetavate päevaraamatute alusel.

Siiski ka see vähene arv ankeetlehti annab teatava läbilõike meie puhkpillikoore praegusest olustikust. Pärast tähtaega on küsimuslehti sisse tulnud 6.

Ametilt koorijuhte oli:

1. Aednike — 1.
2. Põllumehi — 14.
3. Vallasekr. abi — 1.
4. Kooliõpetajaid — 3.
5. Möldreid — 1.
6. Fotograafe — 1.
7. Riigiteen., raamatupid., kantselei-
ametnikke — 4.

8. Meier — 1.

9. Äritegelasi — 2.

10. Köster-organ. — 2.

11. Amet teadmata — 2.

38 kooris oli 650 mängijat; linnakoore suurim koosseis — 32, vähim — 15 mängijat; maakooride suurim koosseis — 36 mängijat, vähim — 10.

Koorid on pidanud 1624 harjutust, terves koosseisus 935. Linnakoored pidasid 420 harjutust, terves koosseisus 272. On linnakoore, kus kõik harjutused peeti terves koosseisus. Maakooridel on harjutusi olnud 1204, neist terves koosseisus 663 harjutust aastas. Esineb ka neid koore, kus harjutusi terves koosseisus üldse pole peetud. Ainult üks maakoor on pidanud harjutusi terves koosseisus, kuid harjutusi oli aasta kohta kõigest kaks. Linnakoore suurim harjutuste arv on 70, neist 50 terves koosseisus; esineb aga ka koore, kus 60 harjutusest ainult 5 olid terves koosseisus. Maakooride suurim harjutuste arv oli 99, neist aga ainult 12 terves koosseisus. Elitöödust võib teha kahesuguseid järeldusi: 1) et koorid on erilist rõhku pannud

rühmaharjutustele; 2) on töenäoline, et puudujate suur % leiab enam vabandamist maa- kui linnakoorte juures. Kiitvalt peame siin nimetama Võru Muusika Seltsi (45 harjutust, kõik puudumisteta), Türi Tuletõrje Ühingu (30 harj., kõik puudumisteta) ja Rapla Tarvitajate Ühingu (67 harjutusest 43 terves koosseisus) pillikoore. Et suur puudujate protsent on tunduvalt takistanud tööd, selgub allpool, kui vaatleme millist vaeva on nähtud palade kätteõppimisel. Üldse on harjutatud 813 helitööd, sellest eesti autorite töid 106. Neist arvudest langeb linnakoortele 202 (eesti autoreilt — 76) ja maakooridele 611 (eesti autoreilt — 330). Suurima arvu helitöid on õppinud üks linnakoor ja nimelt 50, neist 20 eesti, ja üks maakoor — 72, meist eesti töid 61.

Eesti autorite helindeist on olnud harjutamisel:

Järgkorra nr. nr.	Autor	Helind	Maakoor	Linnakoor	Harjutuste üldarv
1	E. Tamm	Tule koju	6	1	72
2	E. Tamm	Kalev ja Linda	4	1	37
3	J. Tamverk	Taavet ja Koljat	5	—	32
4	E. Tamm	Besti rapsoodia	3	1	24
5	E. Tamm	Pidulik marss	1	—	4
6	E. Liinev	Hõissa, simman	2	—	16
7	J. Aavik	Oh seda ilu ja õnne	2	—	13
8	M. Lütig	Avamäng-fantaasia	2	—	11
9	P. Karp	Kiigemäel	2	—	12
10	R. Kull	Fant. eesti viisidest	2	—	8
11	E. Liinev	Kalurite tants	1	—	5
12	R. Kull	Tuljak	1	—	5
13	R. Kull	Kriusa lahing	—	2	22

Seega raskemaks palaks on osutunud R. Kulli „Kriusa lahing“.

Andmed puuduvad kahe linna ja nelja maapillikoorti kohta. Eeltoodud tabelist nähtub, et koorid on teinud suurt tööd eesti autorite helindite kätteõppimiseks. Suur harjutuste arv üheksiku helindi õppimiseks ei tähenda alati selle raskust, küll aga seda, et puudumiste % võis pihurdada töö edukust. Kuid töenäoline on teisest küljest ka see, et koorid, võttes osa laulupäevadest, on intensiivsemalt pidanud harjutusi.

Aastane töökoormatus selgub alltoodud tabelist:

Esinemised 1934. a.			Millistel puhkudel orkestrid esinesid														
			Iseseisev kontsert			Segakavaga pidu			Aktus			Mitmesug. väljaastum.			Tantsuks		
Linna	Maa	Kokku	L.	M.	K.	L.	M.	K.	L.	M.	K.	L.	M.	K.	L.	M.	K.
353	879	1232	48	53	101	81	290	371	44	72	116	97	180	277	83	274	357

Eeltoodust nähtub, et kooride koormatus nii linnas kui maal on peagu võrdne. Nende ülesanne päämiselt on esineda pidudel eeskava täiteks ja ka tantsuks. Linnakoorti töökoormat suurendab tema asumine tuletõrje ühingu, Kaitseliidu või mõne muu särase organisatsiooni juures, kes oma iseloomu poolest on seotud rohkem aktustega, paraadidega ja rongikäikudega. Küsimuslehele vastanud pillikoorte noodikogu koosneb 4027 numbrist, sellest eesti helitöid 998. Linna pillikoorte kogu on 1743 numbrit, eesti helitöid 305; maapillikoorte noodikogu 2284 nr., eesti helitöid 693. Suurim noodikogu linnas asuva pillikoorti juures oli 493 nr., eesti autorite töid 98; vähim 25 nr., eesti töid 12. Maal asuvaist noodikogudest suurim oli 480 nr., eesti töid 66; väiksem kogu 6 nr., eesti töid 5. Uute mängijate ettevalmistamisega on koorid teinud tänuväärt tööd, kasvatades 173 pillikoorti liiget, kellest kaasa mängis — 111. Jagades seda tööd kooride asukoha järgi, näeme et linnakoortid on annud ettevalmistust 33 mängijale, kellest pillikoortides kaastegevad olid 21, maakoorid kasvasid 139 mängijat, neist oli pillikoortides kaastegevad 90. Suurim õpilaste arv linnas oli — 8, kaasamängijaid — 5, maal oli suurimaks õpilaste arvuks 13, kaasamängijaid — 8. Üks maal asuv pillikoor on lugenud end õpilastest koosnevaks, sellele vaatamata aga teinud edukalt kaasa kõik kohapäälised seltskondlikud üritused. Õpilased puudusid 2 linna- ja 4 maakooril.

Uute helitööde ostmiseks on koorid kulutanud kr. 876.37, sellest eesti helitööde ostmiseks kr. 488.87. Linnakoortid on seks otstarbeks kulutanud kr. 260.50, ostes eesti helitöid kr. 201.— eest; maakoorid on soetanud noodivara kr. 615.87 eest, tarvitades eesti helitööde ostmiseks kr. 287.87. Kolm linna- ja 14 maakoori on ostnud ainult eesti helitöid. Suurim summa, mille eest ostetud eesti töid oli linnakoortil kr. 70.— ja maakooril kr. 35.—, väiksemaks linnakoortis kr. 16.70, maakooril kr. 1.—. Kõige rohkem on nootide ostmiseks kulutanud üks linnakoor, ja nimelt kr. 90.—. Kaks maakoori on ostnud ainult väisautorite töid

kr. 65.50 eest ja 5 maakoori pole 1934 aastal oma noodikogude üldse täiendanud.

Uute pillide muretsemiseks ja vanade parandamiseks on koorid kulutanud 1934. aastal kr. 2910.10, sellest linnakoorigid kr. 441.37 ja maakoorid kr. 2468.73. Suurimaks ülalnimetatud otstarbeks kulutatud summaks osutus linnas kr 160.— ja maal kr. 915.—. Üks linna- ja 5 maakoori pole pillide soetamiseks või korrashoiuks raha kulutanud.

Eeltoodud summad on nähtavasti kulutatud ainult kõige hädavajalisema rahuldamiseks. Kõige rohkem orkestrid vajavad veel klarneteid, tenoreid ja B-basse. Esimesi leidub maakoorides eriti vähe ja nende sissetoomine mõjutaks tunduvalt värvingut. Hinnalt on aga kõik nimetatud pillid võrdlemisi kallid. Uusi pille ei vaja 4 linna- ja 5 maakoori.

V. Jakobson.
(Järgneb.)

Muusikaline huvimatk välismaile

Tartu Kõrgema Muusikakooli lauluõpetaja ja Tartu Ülikooli muusikaõpetaja abiõud hra Rudolf Jõks kõneles meile oma suvisest välisamatkast ja tehtud tähelepanekutest.

Minu suvine välisreis kestis 3 kuud. Tartust lahkusin mai esimestel päevadel. Peatusin paar päeva Riias, kus laulsin mõne laulu heliplaatidele*) Esimene suurem peatus oli mul Berliinis (7 päeva). Berliinis viibides olin eriti huvitatud säälsesest ooperist. Deutsches Opernhaus'is kuulsin Wagner'i, „Tristan ja Isoldet“, Staats Oper'is Verdi „Aida't“. Ooperit arvustavalt mainides, võin ainult kiitust väljendada, esijoones väärib tõsist tähelepanu orkester; see on lihtsalt suurepärase, eriti Staats Oper'is, kus juhatas kuulus Leo Blech. Ka lauljad, ehkki saksa häälekooliga, täidavad oma osa korrektselt.

Operett aga oli nõrk. Raske on ju otsustada, nähes üht või kaht operetti, kuid berliinlased kõnelevad, et operetti-kuulsused on sunnitud olnud rändama välja, seepärast Berliinis hääd operetti ei näe.

Järgmine peatus oli Pariisis ka 7 päeva. „Operà's“ olid itaalia ooperi võõrusetendused, nii siis prantsuse ooperit kahjuks ei kuulnud. Itaalia ooperi koosseis oli hääd. Eriti väljapaistev oli koloratuuri-sopraan Lili Pons Donizetti' ooperis „Lucia di Lammermoor“. „Operà“ piletihinnad olid väga kõrged; nii maksin pileti eest 33 franki, säälujuures oli mu koht väga halb ja ma ei näinud pea midagi mis sündis laval. Üldiselt olenevad Pariisi „Operà's“ piletihinnad sellest, millisel nädalapäeval etendus toimub, nii on kõige kallim esmaspäev, ning etendused antakse ülepäeva. Kontsertidest mainiksin Joseph Schmidt'i oma, mis leidis aset Rameau-saalis. Meie publikule on Joseph Schmidt hästi tuntud helifilmest, nii paistis see olevat ka sääil. Kava koosnes päämiselt kergesisulisist lauludest ja sekka paar ooperiaariat.

Joseph Schmidt on hääd laulja, eriti kõlab hääl hästi kõrges asendis ning kõrgeid nootide ei tee talle raskusi, kuna madalal on tugev kahin.

Minu reisu lõpp ja päris-siht oli Itaalia, õieti Rooma, kus elab minu vana maestro. Kahekuulise Rooma viibimise ajal veendusin uuesti kuivõrd suurepärase laulu-pedagoogi omab Rooma prof. Stame's. Maestrol oli soov, et esineksin Roomas teater „Adriano's“, Rooma suveooperis. Kahjuks ei täitunud see soov, kuna Itaalias on möödunud aasta jooksul viidud läbi suured kitsendused välismaalaste esinemiste kohta. Nii ei saa välismaalane Itaalias üldse esineda, kui ta ei kuulu artistide ühingusse. Sinna saab liikmeks esinedes vastava žiiri ees, mis koosneb väga kompetentseist isikuist. Sooritasin oma eksami vist hästi, sest mind võeti liikmeks ja anti luba esinemiseks käesoleva aasta sügisel, missugune tagajärg rahuldab minu maestro t väga.

Minu Itaalias viibimise aeg oli aga piiratud, sest omanis sõidupileti hinnaalandusega, millega tohtisin aga viibida Itaalias vaid 2 kuud ja kauemaks ei jatkanud mul ka raha, sest ülalpidamine Itaalias on kallis, eriti meie madala rahakursi juures. Nii ei teostunud seekord mu esinemine säälses ooperis, pidin esinema oop. „Traviatas“ Alfredo osas. Kuningliku Ooperi ettekandeid ma seekord ei kuulnud kuna see kestab aprilli kuuni. Muidu kuulsin Roomas terve rea oopereid. „Traviata“, „Rigoletto“, „Pajatsid“, „Küla au“ jne. Kahjuks ei kuulnud seekord väga silmapaistvaid lauljaid, väljaarvatud üks tenor, kellest kahtlemata tõuseb itaalia ooperitäh, kui tema väga väheldane kasv ei kujune talle takistuseks. Väga hääd aga olid Rooma sümfoonia-kontserdid, suure „Augusteo“ orkestriga,

*) Eesti heliplaadid. Sisselaulmine Riias, valmistus Tallinnas.

missugused toimusid ajaloolistes Maxentiuse tsirkuse varemetes „Foro Romanol”. Juhatasid kuulsad maestrod Bernardino Molinari „Augusteo” alaline onkestrijuht, Riccardo Zandonai (Zandona) itaalia praegusaja läbilõõnumaid ooperikomponiste ja dirigente ning teised.

Tutvusin ka võimalust mööda Rooma

konservatooriumi tööviisiga. Oli võimalus jälgida lavakunsti eksameid, kus kanti ette üksikuid stseene oopereist, sest iga konservatooriumi lauluklassi õpilane peab sooritama nimet. eksami.

Tagasisõidul peatusin Veneetsias ja Viinis, kus aga ei kuulnud midagi nimetamisväärtset muusika alal.

Hõimupäev lauluhelidega

Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu
hõimukontsert Helsingis

19. okt. s.a. korraldas Suomalaisuuden Liitto Helsingis suure hõimupäeva. Vajab kohe rõhutamist, et hõimupäevad vennasrahva juures on rohkem mõistetavad kui meil, mispärast efektse pidulikkusega ühenduses kohtame sääl igal sammul äärmist südamlikkust. Peopäeval otse hooivas hõimu-meeleolu. Linn Soome-Eesti-Ungari lipuehtes. Rahval samavärviliste lipukeste kolmik rinnas. Isegi lõunalauas ja kohvikutes hoolitses orkester vastava meeleolu eest. Hõimupäeva hari-

pidulikult dekoreeritud. Soome, Eesti ja Ungari lippude kõrval Karjala, Liivi ja Ingeri lipud. Saalis rohkesti poliitikamehi, kõrgemaid kaitseväelasi ja hõimuriikide diplomaate.

Aktuse avas TKMÜ segakoor kontsertkava esimese osaga, mis sisaldas laule: Sibelius'e „Isänmaalle”, Tobias'e „Nee-nia”, „Oh jäta kõik kaebed”, Aava „Hom-mik” ja Võrgu „Eesti lipp”. Vahepääl esines pr. A. Luukkonen ja polütehnikumi sümfooniaorkester hõimupaladega, alates

Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoor laeval.

punktiks oli õhtune hõimuaktus konservatooriumi saalis, kus ülalnimetatud org. kutsel esines kontserdiga ka TKMÜ segakoor Verner Nerepi juhatusel. Kontserdil olid kaastegevad Helsingi polütehnikumi sümfooniaorkester S. Ranta' juhatusel ja solistina sopran A. Luukkonen. Kõnedega ja tervitustega esinesid Soome parlamendi esimees K. Kallio, Ungari ja Eesti saadikud, hõimutegelased prof. V. A. Heikkinen ja dr. O. Loorits. Aula

T. Kuula' vägeva „Nuiameeste marsiga”. Kontserdi teises osas esitas TKMÜ ungari rahvalaulu „Temes kaldal”, Merikantovettiku „Kui tuli tumeneb” ning Nerepi „Kas olete näinud” ja „Las kasvame”. Meeleolulised ja noorte poolt innuga ettekantud laulud leidsid sooja vastuvõtu kuulajaskonnalt. Viimase laulu järele saab V. Nerep kimbu punaseid roose. Kontsert lõppes meeleolukalt koori ja publiku ühislauluga „Maamme” ja „Mu isa-

maa". Hiljem soomlased tähendasid, et nad on üllatunud säärasest noortekoorist, kuna neil koolinoorte koorid koosnevad vaid ühe kooli õpilaskonnast. Pühapäevased Helsingi lehed töid ülesvõtteid koorist. Arvustuses „Helsingin Sanomat“ mainis „V. Nerepi juhatusel 80 liikmest koosneva koori suurepärased ja kaasakiskuvad ettekanded publik võttis vastu tormilise kiiduavaldusega“.

Pääle kontserti oli koor palutud üliõpilaste poolt korraldatud koosviibimisele Üliõpilastemajas Savo osakonnas. Meeleolurikas koosviibimine kestis hilisööni. Sõbralikus vestluses selgus, et paljudki soome noorist olid külastanud meie üldlaulupidu. Märkides üliõpilaste poolt korraldatud lahkett koosviibimist, et saa kuidagi jätta tähendamata koori suurejoonelist, noorte seisukohalt isegi luksuslikku vastuvõttu. Soomlaste poolt oli noortele võimaldatud kuni 5 päeva viibida Helsingis. Soovikohaselt paigutati lauljad korteritesse kas perekondadesse, hotellidesse või liinilaeva „Suomi“ I kl. kabiinidesse.

Uut noodikirjandust meeskooridele

L. L. Meeskooride Sektsiooni kirjastusel on tänava sügisel ilmunud kuus annet meeskooride laule (X—XV), kokku kümme numbrit, seega siis üsna hääl hulka materjali käesoleva hooaja jaoks.

Enn Võrgu „Lahingu ratsud“, mis on loodud H. Talviku hoogsatele sõnadele, töötab kujuneda menukaks lauluks meeskooride repertuaaris. Siin võrdlemisi lihtsa väljenduse juures leiame hääd seesmist liikuvust ja tungi. Kõlalisi raskusi ei tule ette, hääled on juhitud loomulikult. Rütimis ehk trioolid kahel veerandil panevad mõne tarvitaja pisut mõtlema, kuid rohkem ka mitte. Isendast need kuuluvad antud kohas karakterliste avalduste hulka. Üldiselt — tervitavat töö.

Samuti tähelepanu ja tarvitajaskonda leidva lauluna tuleb H. Kännu „Vooga, iiu“. Selle noore helliloaja toodangu iseloomustavaks jooneks seniste avalduste puhul on ikka olnud ilmekus ja mõtetihedus. Käesolevaski tootes satume mõjuvale väljendusele. Noodimärkides elab painduvat ning tervet tuju pakkuv väim. Laul on kirjutatud suure välise lihtsusega, kuid sisaldab rohkeid tundeid.

J. Tamverki „Meri“ J. Liiva sõnadel näitab selle autori juures ühe kalduvuse tärgkamist, mis kuidagi sihhib meile lähe-

Eriti südamlikkust said tunda perekondades viibijad. Kõige selle hoolitsuste hinnaks oli meie Helsingi konsuli abikaasa pr. Vesterinen. Lauljale võimaldati pääle vaatamisväärsuste külastamist tutvuda ka soome teatriga. Nii külastati Suomalaisen Oopperat ja Kansan Teatterit, Noored einetasid paremais söögisaales. Ja see kõik sündis soomlaste külalislahkuskul tasuta.

Enne kontserti aetas koor pärja ven-nashauale. Pühapäeval oli koor palutud saadik Rebase juure.

Esmaspäeva hommikul alustas koor tagasisõitu. Tehti veel mõningaid oste. Pool tundi enne laeva ärasõitu rivistus koor lipuga laevalael, kus toimus pidulikult pr. Vesterinen'i valimine TKMÜ sõprusliikmeks ning temale märgi ja rooside üleandmine. Ühtlasi paluti soome noori vastukülaskäigule. Südamlük oli jumalagajätmine. Kaua vaadati hõimuranda, kuni vahune meri ja Eesti-Soome sillalahid, kajakad, kurjakuulutatavalt pöörasid tähelepanu endale.

dasema ilme radadele. Esimese jao ning selle kaudse kordumise viisilises joones ja harmoonia ehituses tabamegi meeleolu, mida võime siduda antud tekstiga. Keskmise osa aga kaldub tunduvalt kõrvale mõningates väljendustes. Siiski see laul äratav huvi autori vastu uuest küljest ja evib eeldusi levikuks.

J. Simmi „Mulgimaale“ (A. Adamson'i tekstiga) on juba täiesti läbilõõnud, eriti just meeslaulupäeva numbrina. Laul on ehitatud üles kolmeosalisena mõnusa viisilise liikumisega, võrdlemisi läheda harmonisatsiooni juures. Esimese mažoorse jao alla paigutatult leiame ühe salmi teksti; kaks liituvad keskmise osaga, milles sama meloodia vaheldust taotlevalt on viidud minoori ja vstab nii ka igatsust väljendavatele sõnadele; lõpus seisab alguse kordamine. Muusika ilmes siin just uut ei anta, samuti ka erilist omapära, aga ettekandmiseks küllalt tänuulik pala.

Samas andes leidub veel A. Vedro „Kalevite laul“ (H. Visnapuu sõnad); lühike, lihtne, käsitlemiseks kerge, kuid meeleolurikas number. Sellest muuseas võib kujuneda üks hääl levikuga laulaul, millisele kohale töö näibki olevat kavatsatud.

Lõpuks esineb kolm vaimuliku sisuga teost: K. Tärnpu „Sanctus“ (ladinakeelse tekstiga), P. Ardna „Ärka üles, mu hing“ ja K. Tuvikese koraal „Õhtu rahu“. Need laulud pole ükski suuremate pretensioonidega, millistena neid ka võtame. Mainitud kahe vihu puhul võib natuke rääkida ka vaieldavustest funktsioonides ja kirjaviihis. Olgu nad siiski kasutamiseks vastavatel puhkudel muude teoste seas.

Immunud nootide üle tehtud vaatluse kokkuvõttest selgub, et väljaannete hul-

gas leidub mitmeid päris häid laule, kuna teised pakuvad küllaldaselt rahuldust. Kasutamiseks sobivad lõpuks kõik. Raskeid ettekandmiseks pole nendest ükski, milline asjaolu soodustab veel eriti kõne all olevate laulude levikut.

Käesoleval sügisel on ilmunud veel R. Ritsungult vihk nelja meeskooride lauluga, milliseid lähemalt vaatleme järgmises numbris. Samas tulevad kõne alla ka Autorikaitse Ühingult kirjastatud uue-
mad noodid segakoored. *Ed. V.*

Algkooli VI kl. sunduslikust lauluvarast ja poiste laulust

Nüüd on möödunud varsti juba neli aastat, kui Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi poolt 13. detsembril 1931 kinnitati meie algkooli õpetatavate laulude nimestik. Selle aja jooksul on õpetajail olnud rohkesti võimalusi, et panna tähele, kuivõrd otstarbekohaseks osutub mainitud kava. Kuna see kava on koolidele sunduslik, siis ta peaks olema läbiviidav igas koolis. Erand on lubatud ainult liitklassidele, kus „võivad mõned ühised laulud jääda õppimata“. Millised laulud nimelt võivad jääda õppimata, see ei ole Hasomini poolt täpsemalt määratud. Nõnda siis VI klassi lauluvara õppimine on tehtud sunduslikuks ka poisteklassides.

Vaevalt keegi lauluõpetajaist on arvamisel, et VI kl. lauluvara oleks normaalse laulude ulatusest tüdrukulegi. (Mõtlen siin ainult 1-häälsel klassilaulu, sest igas koolis ei võida neid laulda mitmel häälel.) Kuid mis peame siis ütleva poisteklasside kohta, kus laulude õpetamist takistab väga suurel määral juba V kl. algav häälemurdmine? Peame vist küll nentima tõika, et kõikide nõutavate laulude õppimine on seni olnud äärmiselt raske, kui mitte täiesti võimatu.

Vaatleme pisut lähemalt VI kl. sunduslikke laule.

Laulude „Mu isamaa on minu arm“, „Mu Eestimaa“, „Ei saa mitte vaiki olla“, „Issand, kaitse ungarlast“ ulatus on unedeetsim ja „Kuule, kuidas hääli helab“ — väike deetsim. Teised laulud on väiksema ulatusega. Nõnda siis paiguti minnakse kuni kvardini üle oktavi; see aga siiski on liig palju 1-häälse laulu jaoks (juba tüdrukulegi).

Poisteklassides on need 4 aastat tegelikult möödunud nõnda, et neid — sunduslikke laule — on ihust ja hingest püütud õppida, kistud nagu peergu märjast pakust, kuid kõiki laule selgeks pole siiski õpitud, sest et ülaltoodud laulud on osutunud poistele liig raskeks ja seda eriti oma laia ulatuse tõttu, mõned päälle selle veel ka meloodiliselt struktuurilt (kromatiism, vormi laius, punkteeritud rütm jne.) osutuvad visalt käsitletavaks.

Ometi härrad koolinõunikud oma visiididel nõuavad poistelt nagu tüdrukultki nende rasketegi laulude laulmist ühesuguse mõõduga.

Kui poisteklassis on näiteks 28-st õpilasest neljateistkümnel häälemurdmine raskel kujul, siis ülejäänul 14-ga võiks laulda, kuid nendegi häälelapiasoon alati on kahjuks kitsam õpetatavate laulude ulatusest.

Igatahes ülaltoodust selgub, et oleks tingimata vaja muuta või täiendada kooli VI kl. laulukava nõnda, et sunduslikus osas see sisaldaks ainult niisuguseid laule, mida võiks laulda ka poiss-komplektiga vähemalt selle osaga, keda veel ei takista häälemurdmine või kel muidu ei ole raske laulda. Sääraste laulude ulatus ei tohiks olla üle oktavi või maksimumaalselt üle suure nooni. Vastavaid laule sunduslikuks tehtud osa jaoks tähelepaneliku valiku juures leiduks küllalt.

Moodust, et VI kl. poistele välja töötataks eriline nimestik, ei saa pooldada: see rikuks „ühislaulude“ põhimõtte. On parem pidada kinni senistest alustest, kuid säada kokku uus nimestik säärasele kujul, et töö võiks toimuda takistusteta — või väiksemate pingutustega.

E. Mesikänen.

Ooper ja kontserdid

Tallinn.

Värskendatud kujul toodi „Estonias“ lavale R. Wagner'i ooper „Lohengrin“, milline teos autori loomingu rajaneb juba kindlatel psühholoogilise muusikadraama alustel. Helikunstiline osa siin ei sihi eraldumisele iseseisva tegurina, vaid täidab ühise idee teenimise ülesandeid. Need piiramist tähendavad lähtekohad panevad teisest küljest muusikale kohustuse otsida ja leida uut väljenduslikku avaldumist. Nii kujunebki heliline keel sisukamaks, painduvamaks, varjundrikkamaks; pinnalisema ilu kuulatamiselt siirdub tähelepanu enam peenendatud hingeliste tungitsuste jälgimisele. Vormiväärtused muutuvad alluvaks üldisele tahtele, meloodiline joon otsib sidet sõnalise avaldusega, harmonisatsioon kujundab ilmekat meeleolude pinda, värvid mängivad tujuvarjundite peegeldaja osa. Tekst ühes muusikaga on asetatud kohale kindlate kunstiliste kaalutluste alusel. Siin seisame haruldase meisterlikkuse ees, mida tuleb hinnata eeskujuna. Juhtmotiivide põimimine aitab kaasa teose tihendamiseks ja meeleolude selgitamiseks (näit. Lohengrin'i motiiv, hoiatusmotiiv, graalimotiiv jne.). Wagner'i muusikadraamade kuula mine pole mitte väga kerge, selle eest aga äärmiselt huvitav. Tema teoste ettekannete paljukordnegi külastamine jätab ikka värkuste ammutamise võimaluse. Läheneda Wagner'ile on suur sisuline nauding. See maksab „Lohengrini“ kohta täiel määral. Käesolev H. Kompuse lavastus A. Mõtuse dekoratsioonidega ja kostüümidega kuulub õnnestunute hulka. Ruumi on püütud võita ja kasutada viimseni ja liikumises leida tasakaalu muusikaga. Võlv esiplaanil tuleb kahjuks lauljatele; mehed paksu rõivastuse juures kannatavad niigi (võetagu arvesse veel ninakatteid!). Osad tegelastele on jagatud sobivusega iseloomude järgi. B. Hansen kuningana nõudliku hääleulatusega ülesannetes tuli toime võrdlemisi hästi. O. Tiedeberg Elsa osas, esines samuti edukalt. K. Viitol juhtus teistest enam kannatama rike all, kuid üldised tulemused olid Telramundi kujutamisel talle soodsad. N. Suursööt lihtorina vastas nõudmistele. Üheks edukamaks esinejaks oli N. Loona Ortrudi osas. M. Taras Lohengrinina täitis temale pandud lootused. Kõrgused võideti hõlpsasti, kuid kandvus

jäi pisut väheseks. Olgu muuseas tähendatud, et M. Tarase hääld kaldub kujunema õhukeseks ja kajatuks, eriti mõnedel vokaalidel. Lohengrini osa nõuab ka jõulise mat materjali. Juhataja kohal toimus teeneline dirigent R. Kull, viies ettekande läbi tasakaaluliselt ja ilmekalt.

„Estonia“ teatri 70-aastastegevust tähistavate juubelipidustuste avanguna korraldab E. Aava ooperit „Vikerlased“. Juhatas R. Kull, solistidena esinesid K. Ots, I. Aav-Loo, M. Runge, K. Viitol, B. Hansen jt. Etendus nõudis võrdlemisi hääde tulemustega. Juubeli-ettekannete sarjas anti ka pidulik kontsert sümfoonia-orkestri, ooperikoori, EMO' segakoori ning solistide J. Kipasto, O. Tiedeberg'i ja K. Viitol'i osavõtul; juhatasid J. Aavik, R. Kull, E. Aav. Sisukas ning täitmisele õnnestunud kontsert kanti üle raadio kaudu — teine jagu balti-programmina. Pääle ühe numbril olid kavas kõik helitööd eesti autoritelt.

Charles Camille Saint-Saëns'i 100-a. sünnipäeva mälestamiseks korraldati „Estonias“ kontsert orkestri ja solistide kaastegevusel R. Kulli juhatusel. Ettekannete tulid sümfoonia nr. 3, poemid „Omphale vakk“ ja „Herkulese noorus“, eelmäng orat. „Uputus“ ning cellokontsert; viimase täitmisel solistina esines K. Intemann tehniliste ja tõlgitsuslike võimistega, ainult jõuavalduse külg oli tagasihoidlik. Solisti osa orkestri kõrval täitsid veel T. Targama (orel) ning T. Koch ja F. Nikolai (klaver). Ettekanded olid viimistletud, saavutades hääd mõju.

Prof. I. Dobroven käis Tallinnas külalisdirigendina, juhatahes Čaikovski sümfoonia (nr. 5), Beethoven'i avamängu „Leonore III“ ja Bach-Regeri „Brandenburgi kontserti“. Võõrustaja toimis temperamendikalt ning kindlakäeliselt, andes tõlgitsuses helitöödele sobiva ja varjundatud ilme. Viimasega mainitud numbril ettekandmisest ta võttis ise osa eduka pianistina. Samas solistidena olid kordaläinult kaastegevad A. Schüts ja A. Šutinski.

Eesti Vabariigi Tallinna Konservatooriumi piduliku akustuse programm sisaldas rikkalikult muusikat õpilaste ettekandes. Kavas seisis ainult eesti helitööd: J. Aaviku värvikas

finaal orkestrisüüdist „Laste sõbrad“, A. Lemba värsked klaveripalad „Pastoraal“ ja „Intermezzo“ ning A. Kapi meeleoluline poem „Viimne piht“ viiulile-orelile ja tema kantaat „Päikelele“. Orkestriteost juhatas prof. J. Paulsen, kantaati direktor prof. J. Aavik, Konservatooriumi orkester, koor ning õpilased solistide kohal esinesid eduga. Aktuse algul direktor andis kokkuvõtlikku ülevaate senisest tegevusest ja selgitas tuleviku väljavaateid. Tervitusi tõi haridusminister.

C e h h o s l o v a k k i a V a b a r i i g i aastapäeva piduliku aktuse kavast pakuti tervituste ja kõnede kõrval rohkesti ansambli- ning soolomuusikat čehhi heliloojatelt. Arvukatest tegelastest solistide kohal seisid R. Palm, E. Avesson, T. Rei; ansamblikes Palmi kõrval astusid üles Karjus, Mill, Kukk, Kõhelik, Merkulov, Nikolai; duette esitas rühm Päts-Jakobson'i õpilasi, Paar eesti autorite pala laulis Isamaaliidu Tallinna osakonna segakoor H. Roosma juhatusel. Saatja ülesandeid oreil täitis T. Targama. Võrdlemisi kuhjatud valimiku seas leidus mõndagi mõjuvat. Aktuse korraldas Eesti-Cehhoslovakkia Ühing.

K a a r l i kirikus kontsert-jumalateenistusel esinesid Kaarli Lauluseltsi segakoor J. Jürgenson'i juhatusel, garnisoniorkester H. Lukas'e juhat., laulusolistidena J. Eier ja A. Ives, oreil J. Jürgenson. Soodsasti arenenud väljendusliku külje kõrval päämiste huvide keskpunkti moodustasid J. Jürgenson'i arvukad koraalid ja vaimulikud laulud, millede hulgas leidus rida ilmekaid tooteid; eriti olgu märgitud tema duett „Taaveti laul 41,1“. V. Reiman meie noore autorina mõjus sümpaatselt oma „Largoga“.

P a u l P r e s s n i k o v andis Pühavaimu kirikus oma oreliõhtu. Eeskavas leidsid ainult J. S. Bach'i teosed, milledest suurem jagu kuuluvad meil vähemtuntute hulka. Ettekanded sisult ja tehnikalt viidi läbi hästi; eriti olgu märgitud värvide kasutamine. Kaastegevana astus üles A. Papmehl korralike tulemustega.

B r u n o L u c k esines siin esmakordselt iseseisva kontserdiga. Noore pianistina ta avaldas ennast tublide võimete kaudu. Kõlav toon, arenenud tehnika ja sisukas tõlgitsemine säevad ta tähelepandavale kohale.

H u b e r t A n t o n esines enne ärasõitu välismaale täiendavaks õpinguks. Tehniliselt ta juba praegu on viiulimängus kujunenud kaunis kaugele, seistes julgesti kõrvuti paremate jõududega. Arvestades tema noorust, võime ka sisulist külge pida vajaliselt kandvaks. Saatja osa täitis vilumusega prof. A. Lemba.

C o l e t t e F r a n t z silmapaistvate võimetega viiulivirtuoosina teostas oma kontserdi menukalt. Väga puhas ja painduv mäng jättis parimad muljed. Ettekanne toetub elamustele, kusjuures isikupärane joon võtab oma koha. Väljendus pakub peensusteni arendatud naiselikku kunsti. M. Fläpse saatjana oli keskmine, tehnikat ta valitses võimeliselt.

J e r z y C z a p l i c k i, baritonilaulja Varssavi ooperist, esines Tallinnas esmakordselt. Ta evib väga hää materjali ja põhjaliku häälekooli. Tõlgitsuse ilmeline külg on väljapaistev ning mitmekesisusse haarav. Edukalt saatis klaveril M. Bovek, kes esines ka soolodega.

G i o v a n n i M a n u r i t a astus üles kolmel korral ooperis ja andis ka ühe kontserdi. Laulja juures materjal on rikkalik, koolilised alused tisedad ning osad ooperites töötatud välja kindlakujuliselt; esineb kalduvust efektide poole. Laulus aga avaldus forsseerimine ja tunduv tremolo, ohtrasti kasutati falsetti. Sisukam osa oli hertsog „Rigoletto“, nõrgem Alfredo „Traviata“; hääleliselt kõige paremini õnnestus Almaviva „Sevilla habemajajas“. Kontsert aga kujunes tema reputatsioonile kahjulikuks, kuna sääli toodi välja efektidega liialdamisi ja hääleline seisukord jättis rohkesti soovida. Klaveril saatis P. P. Lüdig.

E v a A l l i m a n (sopran) ja **C h r i s t a B u r g a s** (alt) esinesid kontserdiga, mille eeskava sisaldas duette ning kummaltki rea soolonumbreid. Mõlemad on vordlemisi võimelised lauljad; esimene tehniliselt ehk tugevamgi, kuid teine värskem ning soojema häälevärvinguga. Paremiku kavast moodustasid soolopalad, millede hulgas leidus rida töid eesti autoritelt (mõned algkeeleski). Duette saatis E. Alliman ise, soolonumbreid P. P. Lüdig.

V a l e n t i n a A k s a r o v andis iseseisva kontserdi ja laulis ka „Faustis“ Margarete osa. Ta on hää materjaliga, kooliga ja tõlgitsusega jõud, kuid juba kannatamas aastate all. Võrdlemisi tüse kogu takistas lavalist edu. Kontserdil esines saatjana väärilt P. P. Lüdig.

F r i e d a S e r g e j e v tuli uue nimenä ning keskpärase jõuna, seda tehnikalt ja tõlgitsuselt; kava oli küllalt sisukas. Akompaneerijana esines painduvalt P. P. Lüdig. *Ed. Vismapu.*

Tartu käesolev sesoon algas õige varakult. Esimeste esinejate ootepärane kunstiline edu ja publiku poolehoid oli rõõmustavaks sissejuhatuseks töötusrikkalt algavale hooajale.

Esimesena esines 13. sept. „Vanemuises“ kuulus viiulikunstnik Cecilia Hanssen, kes oma maitseka ja meisterliku mänguga saavutas rohkearvulise publiku ees suurt edu.

Teisena kuulsime kontrabassikunstniku Ludvig Juhi fenomenaalset mänguteema lahkumis-kontserdil 18. sept. „Vanemuises“. Edukat esinejat saatis klaveril prof. A. Lemba. Publikut erakordselt rohkesti.

Solliidse klaverikontserdiga esines 23. sept. „Vanemuises“ France Ellegaard, kes väljendas end põhjaliku ja stiilse süvenemisega interpreedina. Publikut õige rohkesti.

Laupäeval, 28. sept. esietendus „Vanemuises“ Evald Aava ooper „Vikerlased“. Ettekanne pakkus muusikaliselt õige meeldivat naudinguvõimalust. Päätegelastena esinesid: H. Uuli (lavastajana ja Ulona), A. Lattik (Vahona), T. Kroon (Jutana), L. Tubin (Vaikena) ja Ed. Unt (Olavina). Muusikajuhi kohal istus Eduard Tubin, kes oma ülesannet täitis asjatundliku vilumusega.

Tujuküllaselt esines reedel, 11. oktoobril „Vanemuises“ Varssavi ooperi solist, bariitonilaulja Jerzy Czaplicki (ühes ooperi priimaballeriini Loda Halama'ga); saatis M. Bovec, kes esines mõne klaveripalaga ka solistina, näidates oma väledat mängutehnikat.

Sopraanilaulja Frida Sergejev oma esinemisega 18. okt. „Vanemuises“ ei äratanud tõsisemat tähelepanu. Klaverisaated sooritas edukalt P. P. Lüdigi.

Pühapäeval, 20. okt. esines „Bürgermusese“ Tartu Saksa Meeslaulu Seltsi koor org. E. Kiris'e juhatusel.

Meeldiva viiulikontserdiga esines reedel, 25. okt. „Vanemuises“ dr. Karl Brückner, kes pakkus peensusteni läbimõeldud

ja stillset mängu. Klaveril saatis osavasti O. Roots.

Tähelepanu vääriva kontserdiga esines „Vanemuises“ 30. okt. klaverikunstnik Bruno Luck.

Laupäeval, 2. nov. esines Peetri kirikus sopranilaulja Linda Enmaa vaimuliku kontserdiga. Kaastegev oli Paul Pressnikov, kes sooritas laulsaated ja mängis edukalt mõne oreliteose.

Tartu Kunstiklubi viie-ballil laup. 2. nov. „Vanemuises“ esinesid R. Jõks (tenor), S. Tobias (harf) ja E. Turgan (viul).

Meeldivaks vahelduseks oli külalise Ida Aav-Loo kütkestav esinemine Jutana E. Aava ooperis „Vikerlased“ pühap. 3. nov. „Vanemuises“.

R. Heliste.

Narva. — Narva Meestelaulu Seltsi järjekorraline kontsert 26. oktoobril Eestis Selts „Ilmarise“ saalis kujunes meeldivaks üllatuseks koorilaulu armastavale publikule.

Kontserdi kava sisaldas pääsajalikut eesti heliloojate töid ja kõik esitatud laulud said menu osaliseks. Suurem jagu laulest publiku tungival nõudmisel tuli korrata. Narva Meestelaulu Seltsi meeskoori juhataja K. Maasik näitas end kindlakäelise juhina, kes on teinud tunnustusväärse töö Narva meeskoori muusikalise taseme tõstmiseks ja ta praegusele kõrgusele viimiseks. Kõik ettekan- tud laulud olid viimistletud peensusteni. Eriti tuleb rõhutada koori hääd distsipliini ja alistumist juhataja tahtele. Koor ilmutas tähelepanu väärivat kandvust, kusjuures jõulised kohad sooritati vabalt, pingutusteta. Solistina esines pr. A. Triik, kes pidi andma lisapalu. Kontsert toimus väljamüüdud saali ees. E. J.

Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni esinduskogu koosolek

L. L. Puhkpillimuusika sektsiooni esinduskogu koosolek peeti Tallinnas Riigi Konservatooriumi saalis 3. nov. s. a. Koosolekule oli kogunenud 45 esindajat üle maa. Koosoleku avas sektsiooni juhatuses esimees J. Vaks, üteldes tervitusi L. Liidu juhatusel nimel L. Liidu esimehe prof. Aaviku asemel, kes ei saanud tulla koosolekule Tallinnast äraoleku tõttu. Koosoleku juhatajaks valiti A. Truuvere. Kuulati ära sektsiooni tegevuse aruanne möödunud

kahe aasta kohta, kuna teatavasti Lauljate Liidu põhikirja järele peetakse sektsioonide esinduskogude koosolekud kord kahe aasta järele. Aruandest nähtus, et kahe aasta jooksul on astunud sektsiooni liikmeks 33 puhkpillikoori, millega praegu sektsiooni liikmete-puhkpillikoorida arv on 123. Sektsiooni juhatus, kuhu kuulusid esimehena J. Vaks, abiesimehena V. Jakobson, sekretärina F. Tammar, ametita juhatusliikmetena G. Ernesaks, A. Truu-

vere ja E. Ruber, pidas kahe aasta jook-sul 14 koosolekut, kus oli arutused 44 küsimust. Koorijuhtide ettevalmistuse alal korraldati 1934. a. kevadel kahe nädalased koorijuhtide kursused Tallinnas, millest võttis osa 73 puhkpillikoori juhti. Mängijate väljaõppe alal kirjastati J. Vaksa koostatud „Korneti ja trompeti õpik“, mis mõeldud eeskätt iseõppijale kasutamiseks. Kirjastati 9 uut algupärast helitööd: Ed. Liinevi „Talupoja tants“, J. Aaviku „Oh seda elu ja õnne“, M. Lüdig'i „Scherzo“ ja „Avamäng-fantaasia“, J. Tamverk'i „Taavet ja Koljat“, J. Niksmani „Marss nr. 7“, Ü. Topmani „Marss nr. 1“, R. Ploomi „Kodumaa kaitsjad“ ja J. Vaksa „Korneti ja trompeti õpik“. Sisesaadetud helitööd mängiti läbi 7 korral, üldse 60 helitööd, neist 39 uut marssi marsside võistluse puhul. Korraldati uute marsside võistlus, mis aga kahjuks ei annud soodsaid tulemusi, kuna auhindadest anti välja vaid kaks kolmandat, J. Niksmani „Marss nr. 7“ ja Ü. Topmani „Marss nr. 1“ eest, kuna Kaitseliidu Päästaabi eriauhind Kr. 100.— maksti välja R. Ploomile marsi „Kodumaa kaitsjad“ eest. Püüti luua sidemeid naabermaade puhkpillikoorige keskustega vastastikküsidemete loomiseks ja helitööde levitamiseks. Korraldati ankeet puhkpillikoorige vahel, mis oli mõeldud meie puhkpillikoorige praegusest olustikust ülevaate saamiseks ja päevaraamatu tarvituselevõtu propageerimiseks.

Järgmisena võeti vastu sektsiooni tegevuskava järgnevaiks kolmeks aastaks, kuna seetõttu, et järgmine, XI, üldlaulu-pidu langeb 1938. a., on vajaline haarata tegevuskavas juba laulupeo ettevalmistuse ala. Tegevuskavas on nähtud ette 6-nädalane koorijuhtide kursus Tallinnas 1936. a. suvel nii puhkpillikoori juhtidele kui laulukoori juhtidele, edasi klarneti, flöödi ja bass-pillide õpikute kirjastamine, brošüüri „Kuidas organiseerida ja arendada puhkpillikoori“ kirjastamine, noorte mängijate väljaõppe propageerimine, uute helitööde kirjastamine ja uute marsside võistluse korraldamine tähtajaga 1. detsember 1936. Jatkatakse eesti puhkpillikoorige helitööde propageerimist naabermaades ja nende tutvustamist raadio kaudu. XI üldlaulupeo ettevalmistustöös on nähtud ette raadiokursuse lõppemisel 1937. a. detsembris algaksid koorijuhtide instrueerimispäevad Tallinnas, Rakveres, Tartus, Pärnus, Viljandis ja Valgas.

Järgmise päevakorrapunktina tuli aru-

tusele puhkpillikoorige üldpääkatte küsimus. Sektsiooni juhatase poolt oli tehtud ettepanek võtta tarvitusele neis puhkpillikooriges, kus ei kasutata muid vormimütsse, üldpääkatena kaabu randiga põhja ümber, kusjuures kaabu värv, samuti lindi värv jääks iga puhkpillikoorige oma valida. Lindi sõlmel kantaks rosetti ja sellel puhkpillikoorige või Lauljate Liidu märki. See ettepanek anti tagasi juhatasele lähemaks kaalumiseks ja ankeetlehtede varal selgitamiseks.

Järgmisena kandis ette V. Jakobson referaadi „Meie puhkpillikoorige praegusest olustikust“, milleks andmed olid saadud eelmainitud ankeetide vastustest. Selle huvitava referaadi ühendatud kuul toome teisel.

Järgmisena kandis ette A. Truuvere referaadi „Puhkpillikoorige esinemistest ja distsipliinist“, mille puhul võeti vastu järgmisel resolutsioonid:

1. Iga puhkpillikoorige tegutsegu kindla kodukorra alusel.
2. Kõik puhkpillikoorige võtku tarvitusele päevaraamat.
3. Puhkpillikoorige võtku osa ettenähtud väljaastumistest (rongikäigud, äratusmängud, pidustuste pääproovid, esinemised jne.) terves ülesantud koosseisus ja täiesti distsiplineeritult.
4. Laulupäevale või -peole registreeritult ärgu jäädagu etteteatamatult ilmumata, vaid kui äräjäämine on paratamatu, siis teatatu seda korraldajajale aegsasti.
5. Sektsiooni liikmed-puhkpillikoorige võtku osa vaid neist laulupäevadest ja -pidudest, millised lubatud Lauljate Liidu poolt.
6. Puhkpillikoorige valitsegu usaldus ja vajalik alluvus juhile.
7. Püütagu soetada puhkpillikoorige ühtlast rietust või vähemalt ühtlast pääkatet.
8. Eesti algupärane repetuaar olgu esinemistel aukohal.
9. Puhkpillikooriges enestes kui ka puhkpillikoorige vahel valitsegu üksmeelne ja sõbralik vahekorra; tuleb vältida igasuguseid arusaamatusi, eriti vastastikust ebakõlblat võistlust.

Kuna aeg oli jäänud hiliseks, siis jäi pidamata F. Tammani referaat „Noorte mängijate väljaõppest“, mis loodetavasti ilmub lähemal ajal „Muusikalehes“.

Asuti uue juhatase valimisele, kuhu said: J. Vaks, V. Jakobson, F. Tammar, A. Truuvere ja A. Lukas.

Uudse alana otsustati luua üle maa linnades puhkpillikoori konsulentide võrk. Konsulentideks, kes annaksid koha peäl nõu puhkpillimuusika alasse kuuluvais küsimusis, otsustati paluda: Tallinnas: R. Kull, J. Vaks, V. Jakobson ja A. Lukas, Läänemaal: C. Kreek ja H. Eller, Saaremaal: J. Aavik, Pärnumaalt: J. Kask, Viljandimaal: A. Pung, J. Saar, Hüva ja Jo-

hanson, Valgamaal: R. Kivimägi, Võrumaal: Ed. Tamm, Petserimaal: Ojasoon, Tartumaal: J. Niksman ja Ertis, Järva- maal: J. Zeiger, Virumaal E. Knude, A. Veski ja Grau

Lõpuks Kaitseliidu Kalevi Malevkon- na orkester J. Vaksa juhatusel kandis ette uutest helitöödest Kallaspooliku ja Karbi marsid, M. Lüdig'i „Scherzo" ja „Jaaniöö".

Meeskooride nurk

IV ülemaalise meeslaulupäeva kava.

Teatavasti Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni korraldusel toimub eeloleval suvel Tallinnas IV ülemaaline meeslaulu- päev. Laulupäeva aeg on praegu veel lahtine, kuna on kavatsus seda korral- dada ühteaegu Soome-Ugri kultuurkon- gressiga, mille aeg aga ei ole veel mää- ratud kindlaks. Laulupäeva üldkooride kavast on enamus juba koostatud ja Lauljate Liidus noodid saadaval. Kava kindlkskujunenud osas on järgmised lau- lud: 1. P. Ardna: „Ärka üles, mu hing", 2. H. Känd: „Vooga, ilu", 3. J. Simm: „Mulgimaale", 4. J. Tamverk: „Meri", 5. E. Võrk: „Meeste laul", 6. M. Lüdig: „Mänd", 7. E. Tubin: „Karjase laul", 8. E. Tobias: „Varas". Tähendatud laulud on ilmunud „Eesti Meeslaulu" annetes pääle R. Tobias'e „Varga", mis on ilmu- nud erilehel, „Eesti Meeslaulu" üksikud anded maksavad L. Liidu liikmeile 10 senti, teistele 15 senti, R. Tobias'e „Varas" — L. Liidu liikmeile 5 senti, teistele 6 senti. Pääle selle on võetud kavva veel neli lau- lu, seega kokku üldkooridel jääks õppida 12 laulu. Ülejäänud 4 laulu määratakse kindlaks lähemal ajal ja ilmuvad samuti „Eesti Meeslaulu" andeis.

Meeslaulupäeva ajal tuleb üle aasta- kümnete jälle korraldamisele kooride võistluslaulmine, mis arvatavasti toimub laulupäeva eelõhtul „Estonias". Võist- luslaulmisse puutuvad üksikasjad on praegu väljatöötamisel.

Sakalamaa VII laulupeo meeskooride ja puhkpillikooride kava koostati.

Eeloleval suvel peetava Sakalamaa VII laulupeo meeskooride kavva on võetud järgmised laulud: 1. J. Simm — „Mul- gimaale", 2. E. Võrk — „Mehed", 3. F. Saebelmann — „Kaunimad laulud", 4. H. Känd — „Vooga, ilu", 5. V. Kapp —

„Uue ilma vasarad", 6. J. Tamverk — „Meri", lisapalaks G. Ernesaksa „Hak- kame, mehed, minema". Need laulud, pääle F. Saebelmann'i „Kaunimad laulud", V. Kapi „Uue ilma vasarad" ja G. Erne- saksa „Hakkame, mehed, minema", on ilmunud Lauljate Liidu kirjastusel „Eesti Meeslaulu" annetes.

Puhkpillikooride kavva on võetud: 1. J. Tamverk — avamäng „Taavet ja Kol- jat", 2. J. Aavik — „Oh seda elu ja õnne", 3. M. Lüdig — „Scherzo", 4. M. Lüdig — „Jaaniöö", 5. J. Niksman — „Eesti hu- saar". Kõik loetletud noodid on ilmunud Lauljate Liidu kirjastusel, neist M. Lü- dig'i „Jaaniöö" ilmub lähemal ajal.

Tallinna Meestelaulu Seltsi III aastaraamat.

Oma 20-da tegevusaasta (1. XI. 1934. — 31. VIII. 1935.) lõppemisel on Tallinna Meestelaulu Selts annud välja aasta- raamatu, mille toimetanud seltsi arhivaar A. Loorits. See 64-leheküljeline kauni välimusega ja arvukalt piltidega illustree- ritud raamat annab sisuka ja igakülge pildi meie vanema ja suurema meeskoori tegevusest möödunud tegevushooajal. Pääle lühikeste, kuid asjalike artiklite, mitmete koori tegevuses ilmnenuid nähete kohta, pakub kroonikaosa kujuka pildi töötulemustest. Nähtub, et hooaja jooksul on peetud kolm pääkoosolekut, 35 juha- tuse koosolekut ning pääle selle muid nõu- pidamisi. Majanduslikust aruandest näh- tub, et seltsil 1934/35. aasta jooksul oli kulusid Kr. 12.650.22, tulusid Kr. 12.879.01, seega ülejääk Kr. 228.79. Seltsi eelarve 1935/36. tegevusaastaks on tasakaalusta- tud Kr. 5.350-le. Lisaks tuuakse statisti- lisi andmeid harjutustest osavõtu kohta, nende lauljate pildid, kes ei ole puudunud üheltki harjutuselt, esinemiste loetelu, surma läbi lahkunud lauljate pildid ja lü- hikesed elulood, samuti juubilaride pildid

ning lõpuks liikmete nimestikud, mille järgi seltsil on praegu 20 auliiget, 54 sõprusliiget, 216 tegevliiget ja 336 toetajaliiget.

Võru Meestelaulu Seltsi kontsert,

Tähendatud koori kontserti, mis toimus koori 8. aastapäeva puhul, võime üldiselt lugeda kordalainuks, kuna osavõtt osutus elavaks ja enam-vähem läksid korda ka ettekanded. Kava oli koostatud eesti ja soome heliloojate töist, milles olid kaaluvamad: M. Lüdig'i „Mänd”, J. Sibelius'e „Leek loidab”, M. Härma „Kojuigatus” ja E. Tubina „Karjase laul”. Tehniliselt võib laulude sooritust

rahuldavaks lugeda, kui maha arvata mõned intonatsiooni vääratused, mis eriti ilmsiks tulid M. Härma „Kojuigatuses” ja kohati ka J. Sibelius'e laulus „Leek loidab”. Viimasena nimetatud laul, mis nõuab õige käsitusviisi juures läbipaistvat, kerget ja õhulist tämbrit, ei pääsenud mõjule koori baritonaalse, tumeda kõla tõttu. Ka võinuks tempo olla elavam. Paremmini soorituiks osutusid: K. Pütsepa „Kaara Jaan”, R. Ritsingu „Kõrrkõrr” ja teised elavama iseloomuga laulud. Koori juhatasid K. Pütsep ja J. Prtgi. Solistideks olid prl. Elsa Maasik (laul) ja pr. D. Hää (klaver), kes sooritasid oma numbrid tasakaaluka ja veenva esinemisega. H. K.

Mitmesugust

Lauljate Liit võtab osa haridusühingute hoogtöö auhindamisest.

Haridusliidu poolt korraldatakse kõigi haridusühingute vahel käesoleval ja tuleval aastal kultuurialaline hoogtöö, mille tulemused võetakse aasta lõpul hindamisele ja hoogtöös tulemusrohkust üles näidanud seltsidele antakse auhindu.

Lauljate Liit on otsustanud toetada oma poolt seda ettevõtet seega, et määrab ühingutele, millised näidanud üles tulemusrohkust muusika-alalises töös, auhindu.

Ilmus laule naiskooridele.

L. L. Naiskooride Sektsiooni kirjastusel ilmus äsja neli annet naiskoori laule sarjas „Eesti Naiskoorid”. I andes ilmus Ed. Oja' laul „Vares vaga linnukene”, II — R. Heinmetza „Hällilaul”, III — E. Võrgu „Suvi” ja IV — J. Jürgenson'i „Kaugel”. Ande hinnaks on 5 senti. L. Liidu liikmeile-kooridele, teistele 10 senti. Pälaladu ja müük Lauljate Liidu büroos.

Petserimaa VII laulupäev,

mis korraldati käesoleva aasta suvel Lauljate Liidu Petserimaa Osakonna poolt, on annud tulusid Kr. 758.18, kulusid Kr. 615.06, seega ülejääki Kr. 145.12. Tähenatud laulupäev oli L. Liidu Petserimaa Osakonna esimesi üritusi ja õnnestus nii sisuliselt kui aineliselt.

Tartumaa laulupidu lõppes puudujäägiga.

Lauljate Liidu Tartumaa Osakonna poolt möödunud suvel korraldatud III

Tartumaa laulupidu on majanduslikult ebaõnnestunud, jättes osakonnale puudujääki Kr. 2.540.18. Puudujäägi suurendamisele mõjus eriti kaasa asjaolu, et laulupidu tuli korraldada kahel puhul, kuna esimest korda halva ilma tõttu oldi sunnitud laulupidu katkestama,

Oodatavaid esinemisi „Estonias”

17. nov. — V sümfooniakontsert, juhatab Budapesti korskervatooriumi prof. V. Vaszy, solistina esineb sopran Ilonka Kovats.

19. nov. — lüüriline sopran Irina Pirang'i kontsert.

20. ja 22 nov. — teatrisaalis jaapani tantsija Yeichi Nimura' ja tema partneri ameeriklanna Lisan Kay' tantsude õhtu.

23. nov. — ÜENÜ Tallinna Osakonna segakoori kontsert E. Aava juhatusel.

26. nov. — arvatavasti annab kontserdi sopran Eller Leningradist.

30. nov. Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoori kontsert G. Ernesaksa juhatusel.

1. detsembril — Isamaaliidu korraldusel kontsert-aktus.

3. ja 5. dets. — esineb sopran Eller „Traviatas” ja „Rigolettos”.

4. dets. — baritoni Benjamino Riccio' kontsert.

6. dets. — klaverikunstniku Josef Wagneri kontsert.

8. dets. — VI sümfooniakontsert soome helilooja J. Sibelius'e 70. a. sünnipäeva puhul. Juhatab soome dirigent van der Pals.

11. dets. — Estonia Muusika Osakonna segakoori kontsert E. Tubina juhatusel.

Nali naljaks

Lühike käsikiri.

Kadunud Rudolf Tobias't tunti suureandelise improvisaatorina ja päästmängijana. Kiriklikel talitustel orelit mängides ei vajanud ta kunagi noote, ega leppinud ka koraalide nii algeliskujulise harmonisatsiooniga nagu see neile antud Punschel'i koraalidekogus, vaid improviseeris neile alati midagi huvitavat ja kõrgemalennulist juure.

Kuid koguni oma helitöid ta sageli ei kirjutanud päris täpselt ja terves ulatuses üles, vaid mängis neid pääst, nii nagu nad tal kord olid olnud.

Kunagi korraldatud taas mingi kontsert, millel olnud kaastegev Rudolf Tobias orelil, kandes ette oma helitöid. Sama päeva hommikul toimunud kontserdi pääproov, millel siis ka Tobias sooritanud oma „Tokaadi ja fuuga“ ettekande suurepäraselt. Kui proov olnud juba läbi, leidnud kadunud dirigent Lindpere orelil lähedalt maast mingi noodilehe, millele märgitud vaid mõned read nooti. Pöördunud siis Lindpere Tobias'e poole:

„Kuule, kas see tühi noodipaber on sinu oma?“

Vaatab Tobias noodipaberit ja sõnab: „Kuidas, tühi noodipaber? See on ju minu „Tokaadi ja fuuga“ käsikirja ainukene eksemplar! Mille järele ma ometi õhtul oleksin mänginud, kui see mul nüüd oleks läinud kaduma?!“

Detoneerimine — muusikaline pärispatt!

Tõsimuusikule siin maises maailmas vist küll tundub raskeima patuna detoneerimine. Isegi vist kõige vägevamatele ei andestaks tõsimuusik detoneerimist, rääkimata siis kirikhärrast, köstrist või kellamehest.

Kas teatakse lugu kadunud heliloojast Rameau'st, kuis ta oma abikaasa matuste puhul olevat skandaalitsenud momendile kõige ebasobivamalt kellamehega sellepä-

rast, et matusekellad ei olnud häälestatud päris täpselt väikesele tertsilile?

Ka kirikhärra detoneerimise kohta räägitakse üht lugu. Kusagil kunagi tuntud helilooja ja organist astunud kaunil püüapäevahommikul kirikusse. Ja kuna samas juhtunud olema organistikks üks tema paremmaid õpilasi, siis soovinud meie maestro õige ka kord ise mängida orelit jumalateenistuseks.

Muidugi — orelilt kostsid siis kaunid eelmängud koraalidele, koraalide eneste saade muutus Punschel'i igapäevasusest virtuoslikuks, kontrapunktiliselt suurepäraselt põimitud improviseatsiooniks. Ja siis algas kirikhärra Meie-Isa palve laulmist. Pühalik, vaikne laul sujub orelil vaiksete helide saatel läbi kiriku. Äkki aga sosistatakse orelil juurest päris kuuldavalt:

„Sol! Sol! Kõrgem!“

Nojah! — kirikhärra detoneeris, võttis sol'i liiga madalalt, ega taibanud parandada viga.

„Sol! Kõrgem! Kurivaim, sol!“ — kostnud uuesti orelil juurest, ja nüüd juba nii valjusti, et terve kogudus pidanud tarvilikuks pöörata pilgu sinnapoole. Ometi kirikhärra veelgi ei ole suutnud parandada oma ränka eksimust, vaid jatkanud taas laulmist detoneerides. Ja siis on meie maestro kasutanud radikaalsemat abinõu: ta tõmmanud lahti need kõige kangemad registrid ja müristanud siis üle kiriku korduvalt nii valjusti sol'i, et aina aknaruudud tirsunud, pöördudes selle juures üle õla altari poole:

„Sol! Kuulsite? See on õige sol!“

Piinlik vahejuhtum! Önn ometi, et Meie-Isa laulmine ei kesta igaviku. Ja kui siis palve lõppenud, kui kohmetusest vaikne kogudus oodanud otsekuul viimsepäeva sisseraksatamist, siis kuulnud vaid ülalt orelil juurest:

„Ütle sellele õpetajale, et ta parem ärge üldse laulu! Hääd aega!“

Materjalide kasustamine allikat nimetamata on keelatud.

VASTUTAV TOIMETAJA:
EDUARD VISNAPUU

Väljaandja *Eesti Lauljate Liit*, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

Kõlarikkaid, vastupidavaid ja nägusaid

keelpille,
vilespille,
muusika löökriistu

valmistab võistlemata hindadega

F_a AUGUST KRISTAL'i

muusikariistade tööstus.

Tallinn, Väike Pärnu mnt. 12.
Telef. 462-60 Asutatud 1889. a.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8-15, telef. 453-26.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.

Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10

Uudis meeskooridele!

V. Kapp:

„Uue ilma vasarad“,

hind 10 senti, saadaval

Lauljate Liidu büroos Tallinn, Lai 7.

Aino Tamme

Eesti rahvalaulude kava

*on parim sari meie rahvalaule soolohäälele klaveri saatel, harmoniseeritud
meie tuntumate heililoofate poolt (J. Aavik, E. Adajevsky, H. Eller, M. Härma
A. Lemba, A. Lähte, A. Kapp, H. Schmidt, R. Tobias, K. Tüürpu, A. Vedro jne.)*

ÜKSIKULT ILMUNUD:

1. Lauliku lapsepõli — 1.20
2. Lapsepõlves } — 0.40
Laulu võim }
3. Orja õhkamine } — 1.30
Üles! }
4. Miks sa nutad? — 1.—
5. Vabadiku laul — 1.20
6. Vaenelaps — 0.40
7. Kuku, sa kägu! } — 1.10
Orjalapse häällaul }
8. Tütre tänu — 1.20
9. Merel — 0.50
10. Tule koju! — 0.50

11. Tule mulle! — 0.40
12. Tuljak — 1.20
- Märgitud laulud albumina — 4.50
13. Meie elu — 1.20
14. Laula, suukene! } — 0.50
Küla mull' ütleb }
15. Vaenelaps } — 1.—
Neiud, netukesed }
16. Kallis Mari — 0.40
17. Ketra, Liisu! — 1.—
18. Pulmarõõm — 1.20
19. Elavatele — 0.40

Tekstid eesti, soome, ungari, saksa,
rootsi keeltes.

Pääladu ja üksikmüük

Eesti Lauljate Liidu büroos Tallinn, Lai t. 7.

Uusi laule meeskoorile

EESTI MEESLAUL

- X anne: E. Võrk „Lahingu ratsud”
XI „ H. Känd „Vooga, ilu”
XII „ P. Ardna „Ärka üles, mu hing”
XIII „ { K. Türipu „Sanctus”
 { K. Tuvike „Õhtu rahu”
XIV „ Joh. Tamverk „Meri”
XV „ { J. Simm „Mulgimaale”
 { A. Vedro „Kalevite Laul”

Ande hind ELL liikmeile 10 snt. teistele 15 snt.

Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni kirjastus,
Tallinn, Lai tän. 7

Uudisväljaandeid naiskooridele:

- „Eesti Naiskoorid“ I anne Ed. Oja „Vares vaga linnukene”
„ II „ R. Heinmets „Hällilaul”
„ III „ E. Võrk „Suvi”
„ IV „ J. Jürgenson „Kaugel”

Ande hind

Lauljate Liidu liikmeile 5 senti, teistele 10 senti.

Eesti Lauljate Liidu
Naiskooride Sektsiooni kirjastus
Tallinn, Lai tän. nr. 7.